MODERN KLASİKLER

GERT JONKE

VİYANA'NIN SİSTEMİ

TÜRKÇESİ BARIŞ TUT

§

GERT JONKE

Avusturyalı şair, romancı ve oyun yazarı Gert Jonke 8 Şubat 1946'da Klagenfurt'ta doğdu. 1966'da Viyana Üniversitesi'nde Alman dili ve edebiyatı, felsefe, tarih ve müzikoloji öğrenimi gördü, ayrıca Sinema-Televizyon Akademisi'ne devam etti. 1971'de aldığı bursla Batı Berlin'e gitti ve orada beş yıl yaşadı. Londra'da geçirdiği bir yılın ardından Ortadoğu ve Güney Amerika'ya uzun süreli yolculuklar yaptı. 1978'de döndüğü Viyana'da yaşamını yazarlıkla sürdürdü, Viyana Şiir Akademisi'nde öğretim görevlisi olarak görev aldı. 1977'de Ingeborg Bachmann Edebiyat Odülü'ne, 1987'de Avusturya Edebiyat Onur Ödülü'ne ve 1997'de Franz Kafka Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü. 4 Ocak 2009'da Viyana'da ölen Jonke'nin adına, doğduğu kent Klagenfurt'ta iki yılda bir verilmek üzere Gert Jonke Edebiyat Ödülü düzenlenmektedir.

BARIŞ TUT

1971 yılında İzmir'de doğdu. Belçika Hür Üniversitesi'ndeki Fransızca öğreniminin ardından İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1995 yılından bu yana çeşitli yayınevlerinde editörlük, proje koordinatörlüğü, çevirmenlik gibi görevler üstleniyor. 2010 yılında Paris Ulusal Doğa Tarihi Müzesi'nde yaptığı müzebilim yüksek lisansının ardından, aynı müzede bir yıl süreyle çalıştı. Bernhard Schlink'in *Yaz Yalanları* adlı öykü kitabını ve Fatih Akın'ın *Sinema Benim Memleketim* adlı portre çalışmasını Türkçeye kazandırdı. Almanca, Fransızca ve İngilizceden çeviriler yapmayı sürdürüyor.

GERT JONKE

VİYANA'NIN SİSTEMİ

YA DA HIMMELSTRASSE - ERDBRUST MEYDANI

Türkçesi: Barış Tut

§

Yayın No **1464**
Modern Klasikler **23**

Viyana'nın Sistemi
Ya da Himmelstrasse - Erdbrust Meydanı
Gert Jonke

Kitabın Özgün Adı: *Himmelstraße - Erdbrustplatz oder Das System von Wien*

Yayına hazırlayan: Cem Ileri
Almancadan çeviren: Barış Tut
Kapak tasarımı: Beste Doğan
Sayfa tasarımı: Zülal Bakacak
Kapak fotoğrafı: Viyana'da, Friedensreich Hundertwasser'in tasarımından hareketle gerçekleştirilen Hundertwasserhaus

© 1999, Jung und Jung, Salzburg/Wien
© 2015, bu kitabın Türkçe yayın hakları Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Kasım 2015

ISBN: 978 - 605 - 141 - 939 - 8
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

VİYANA'NIN SİSTEMİ

YA DA HIMMELSTRASSE - ERDBRUST MEYDANI

İÇİNDEKİLER

Küçük Bir Güney Avusturya Kentinde Yaşama Başlamak 9
Göl Kıyısındaki Küçük Kent 13
Taşradaki Çocukluk 17
Opera Kursu – Metternichgasse 19
Mobilya Fuarı – Praterhauptallee 25
Sonbahar Sisi – Rosenhügel 29
Wienerwald'daki Pul Koleksiyoncusu 33
Tuna Kanalı Kıyısındaki Büyük Balık Toptancısı 39
Bir Yaşam Akışı Taslağı – Neuwaldegg'den Schlottentor'a 47
Klosterneuburg'a Kaçış Girişimi 51
Hernals Ekonomi Felsefesi 61
Jörgerstraße Prelüdü ve

Hernals Çevreyolu Fügü 67
İmparatorluk Köprüsü 79
Karyatidler ve Atlantlar –
Viyana'nın İlk Yabancı İşçileri 83
Kısa ve Öz Yönlendirme 101

Küçük Bir Güney Avusturya Kentinde Yaşama Başlamak

Öncelikle, genel kavrayışı kolaylaştırabilmek adına, çalışma sürecinde benimsediğim yönteme ilişkin, böylelikle de kendim ve akademik gelişimim üzerine kısaca birkaç söz etmeme izin vermenizi diliyorum:

Muhtemelen önceden bildiğiniz üzere, 1946 Kışı'nda küçük bir taşra kentinde dünyaya geldim. Doğumumla ilgili olarak, daha çok genelgeçer türden olmakla birlikte, birtakım güçlüklerden söz edilir.

Hikâye o soğuk kış gecesinin betimlenişiyle başlar ve rivayete göre annem önce uzun süre ayakkabılarını bulamamış, ancak ortalığın altını üstüne getiren, çılgın bir arayışın ardından onları ayağına geçirmiş ve şubat gecesinin karanlığında gözden kaybolmuş.

Bunu o zamanlar anneme sonsuz uzunlukta gibi gelen, hemen yakınlardaki hastanenin bir yan girişine açılan yolun betimlenişi ve annemin yan girişin kilitli kapısını zıvanadan çıkmış

bir halde sarsmasının, derin uykudaki gece bekçisinin yavaşça uyanışının, minik kulübesinin penceresini açıp kaşlarını çatarak dışarı bakmasının anlatımı izler.

Adam anneme, hastaneye buradan değil de ana girişten girmesi gerektiğini, çünkü geceleyin hastaneye yan girişlerden girmenin alışılmadık bir durum olduğunu, ayrıca bu girişleri açmanın kesinlikle mümkün de olmadığını, buna karşılık ana girişin bütün gece boyunca açık olduğunu, eğer illa ki isterse oradan içeri girebileceğini, ama yan girişin kilidini açamayacağını, hani şu her birimiz için yukarıdan gelen ve karşı çıkılması mümkün olmayan sert talimatların söz konusu olduğu gibi, kendisinin de sıkı sıkıya bağlı kalma yükümlülüğünde olduğu yukarıdan gelen talimatlarının bulunduğunu, zaten onlara uymak yaşamsal önemde olmasaydı bu sert talimatların niye var olacağını, ayrıca her meslekte insanın uymak zorunda olduğu yönetmeliklerin olduğunu ve kendi mesleği olan gece bekçiliğinde de bu yan girişi geceleyin ne olursa olsun açmaması gerektiğini, biri onu kapıyı açarken görse neler olabileceğini düşünmek bile istemediğini, böyle bir durumun kötü sonuçlar doğuracağını ve sonrasında gece bekçiliği görevini geri dönüşsüz biçimde yitireceğini, o durumda da kendisinin, eşinin ve çocuklarının beş parasız nasıl geçineceğinin yolunu bulmaya çalışacağını açıklamış olsa gerek.

Bunun üzerine, bekçinin son anda nasıl da yumuşadığı anlatılır, şıngırtılı bir arayıştan, anahtar destesinin getirilişinden, ardından da önce gıcırdayan, en sonunda son derece tiz bir ses çıkaran devlet hastanesinin yan girişinin kapısının açılışından söz edilir.

Sonuç olarak, gece bekçisi, orada bulunduğu için annenin ne kadar şanslı olduğunu açıklar, çünkü kısa süre önce onun bu yan girişten ana girişe atanması düşünülmüştür, öyle olsaymış anne,

karşısında kilitli kapıyla kalakalır ve muhtemelen devlet hastanesinin ana girişine gitmek zorunda kalırmış ya da olsa olsa demir çubuklar yerleştirilmiş çitin üzerinden atlayabilirmiş.

Hikâyenin sonunda dile getirildiği üzere, "kaşla göz arasında ortaya çıkıvermişim" ve hikâye de derimin o anda masmavi olmasının betimlenişiyle son bulur.

Göl Kıyısındaki Küçük Kent

Biliyor musunuz, içinde büyüdüğüm bu küçük kenti, orada hiç tramvay olmamasına karşın, tramvaylarla ilişkilendiririm. Ancak bu, insanı orada bir zamanlar tramvayların olması gerektiği sonucuna götürüyor, yoksa başka türlü bu yeri tramvaylarla ilişkilendirme fikrine nasıl kapılırdım.

Evet, bu kentte bir zamanlar tramvaylar gidip geldi, gerçi bir istasyonla bir mezarlık arasında çalıştılar, zihnimi iyice zorlarsam, ayrıca bir göl kıyısına, bir gemi indirme rıhtımına ve kahverengi tahtalarla kaplanmış ve yılın belirli zamanlarında, genellikle sonbaharda, kesif bir katran kokusu yayan soyunma ve duş kabinleri olan bir yüzme alanının girişine de gittiler.

Orada eğer ALTEN PLATZ denen eski meydanı kat ederseniz, veba sütununun tepesindeki altın boynuzlardan ya da altın kazdan gözünüz kamaşır, o altın kazın altında, eski malikânenin avlusundan dışarı çıkarken, makasböceğini andıran birtakım tekinsiz serserilerin kafenin gölgesinde gizlendiklerini görürsünüz. Gezintinizi hırdavatçı Zwick'in vitrinindeki penselerin usta-

lıkla göz kamaştıran dansları boyunca sürdürür, Senekowitsch Usta'nın elektrik dükkânında yıldırım gibi patlayan kahkahayla süzülürsünüz, hemen yanda rafların arasında heyecanla zıplayıp duran ve kutulardan fırlayan düğmelerin isyanını bastıran tuhafiyeci Dörfler'in karşınızda gerilmiş pamuk ve yün iplikleri işinize yarayabilir, Hübner'in aynalı vitrininden renk tayfını yansıtan boya dükkânından ve kumaşçı Stuller'in pencerelerden gözünüzü kamaştıracak biçimde dışarı fırlamış, son derece ustalıklı bulut desenli, kabarık kumaş toplarını geçerek Leist Eczanesi'nin duvarlarından düzenli olarak yayılan, hoş kokulu sabun köpüklerine ulaşırsınız, o köpükler bazen öyle bir boyuta erişir ki kendinizi onlardan birine sarmalanmış, o köpüğün içinde bütünüyle ele geçirilmiş bir halde birkaç metre sürüklenerek bulabilirsiniz, ta ki artık her şey dayanılmaz duruma gelip size gına getirene dek, bunun üzerine arkanızda kalan eski meydanı sadece kahverengi bir paket kâğıdına sarar ve böylece ortaya çıkan biraz uzunca meydan paketini de pek düzgün biçimde iple bağlarsınız.

Bahnhofstraße'yi geçip doğuya doğru Priesterhausgasse'ye giderseniz, karşınıza Getreidegasse çıkar, oradan kuzeye doğru ilerleyerek Şair Rauscher'in onuruna ve anısına dikilmiş bir anıtın bulunduğu Rauscherpark'a ulaşabilirsiniz pekâlâ, ancak elbette Priesterhausgasse'de ilerleyip daha geniş bir meydana da çıkabilirsiniz, o meydanın ortasına uzun zaman önce ölmüş olan ve benim kişisel olarak hiç tanımadığım Bay Mareşal Conrad'ın onuruna kiltaşından kükreyen bir aslan yerleştirilmiştir, ne var ki meydanın arkasına doğru ilerlediğinizde neredeyse her şey son bulur, zira artık kentin dışındaki gürültülü devasa fabrikaların demirden barakaları başlar.

Sağa doğru gidince artık hemen hurdalık alanda paslı ocak, fırın ve boruların çiçeklenmiş bahçesini görebilir ve

Salmstraße'deki manav Valentin di Lenardo'nun kara kapılarına ulaşabilirsiniz, o kapıların gerisinde lahanaların, karnabaharların, yer lahanalarının ve diğer tüm serada yetişenler ailesi üyelerinin belki de en ünlü maske festivallerinden biri yaşanır.

Ama diğer yöne giderseniz, bir tepenin üzerinde karşınıza yine bir kapı çıkar: meyveci Pagitz'in kapısı. O kapının gerisinde nicedir hazırlanan meyve suyu seli olduğundan, avludaki kamyonlar hiç durmadan gidip gelerek boş şişelerin bulunduğu tahta kasaları indirip, içinde yeni doldurulmuş şişelerin yer aldığı diğer kasaları yükler.

Yeniden yokuş aşağı giderek, Geyer'in burcundaki bir lokantanın önünden geçip Bahnhofstraße'ye dönersiniz, orada karşınızdaki Kapusen Kilisesi'nin parıldayan kulesi hemen size göz kırpıverir, kilise siyah bir çitle çevrilidir ve yan tarafında kutsal baba, kutsal anne, kutsal çocuklar ve kutsal ailenin diğer üyelerinin çoğunun en yeni fotoğraflarının yer aldığı bir camekân asılıdır.

Daha biraz önce kahverengi bir paket kâğıdına sarıp özenle, biraz uzunca bir paket haline getirerek iple bağladığınız eski meydanı birisi yeniden açmalıydı, çünkü hem onu yeniden kat etmek hem de diğer yandan umursamamak, şu Lendkanal denen yeri ve onun çimenli iki yamacı boyunca yine kentin dışından gelen bir hava akımıyla salınarak gezmek sizin için de birden pek kolay oluverdi, birçok köprü engelinin altından geçerken, o köprülerin kıyıdan kıyıya yolculuğunuza verev yaya yolları o kadar alçakta sallanmakta ya da asılı durmaktadır ki alnınızı ya da şakaklarınızı demir parmaklıklara vurmamak için başınızı eğmeniz gerekir, ama belki bir çift balıkçının korkuluklarına dayadığı, bu iç kanalın tümüyle sarmaşık yosunlarla kaplı koyu yeşil-siyah renkli suyuna dalmış olta kamışları yüzünden bazen kesinlikle

istemeden sizin uzun, sarı saçlı başınızın üstüne su sıçrar, siz, benim kayıp sevgilim, evet, belki siz, kent sınırlarının dışına taşmasına aldırmaksızın, pusun dışına çıkıp şu şaşılacak denli kısa Wasserstrasse'den geçerek Wörthersee'nin içine doğru bir süreliğine bir kez daha süzülürsünüz, hayır, ne diye burada durmadan Wörthersee'den söz ediyorum, evet, belki de o nicedir bir denizdir, kıyıları size açılmış olan bir okyanusun uçsuz bucaksız kumsallarıdır bu ve siz de bir kez daha o kadar uzağa gitmişsinizdir ki, burada benimle birlikte karşınızdaki, o ana dek biriktirilmiş tüm akşamüzeri-göğü-ufuk-düzlüklerinin her türlü hava koşuluna dayanıklı çantalardan bu Klagenfurt havzası adı verilen vadiye fırlatılmış, yüzeyi bölgede özenli bir biçimde karmakarışık bulunan tepe örgüleriyle çevrili, adım atıldığında önce uzun süre düpedüz sığ olan, ama sonra epey içeride merkezinin çevresinde yansımanın yinelediği durgun ufkun keşfedilmemiş zeminine dek genellikle birkaç yüz metre aşağıya uzanan, kullanmayı becermek şöyle dursun, kendime satın almaya gücümün yetmediği birçok yelkenli tekne-evin üzerinden hep dip dibe geçtiği ama asla ulaşılmayan, sonsuz berraklıkta kocaman manzara yansımasının kıyısındaki bu küçük kent size yabancılaşmış olurdu, evet, bu ve daha başka birçok şey de beni size belki henüz öyle hemen olmaksızın alışkanlıklara bağımlı, güvenilir biçimde hayli yabancılaştırmış olurdu, ya da öte yandan aynı şekilde, unutuşunuzun nicedir erişilmez derecede derin –insan başını vursun diye içine balıklama atlanır–, titizlikle aydınlatılmış anı lagünlerine batırılmış olan neyse, tam da öyle, sanki uzun süre hiç gerçekten tümüyle ulaşılabilir olunmamış, bununla birlikte günün birinde birbirini yitirmiş gibi, oysa aradan geçen tüm zaman boyunca hep biri diğerini aramamış mıydı?

Taşradaki Çocukluk

Ne var ki o yılın sıcak yazını çoğunlukla bir büyük teyzemin yanında taşrada geçirdim, teyzemin bahçesine subtropik bir yağmur ormanındaymışçasına daldım, hezaren çiçeğinin gölgesinden sıcakta açılan baklagil çalılıklarının sarmaşıklarına, tehditkâr atkuyruğu otu bozkırlarının ve keskin kokulu çalkantısında öğleden sonraların uzaklaştığı bir bataklığın kenarındaki baldıran ormanlarının alacakaranlığına, gökyüzündeki tüm kanatlı yengeçlerin ışık yağmurunda yusufçuk toplu göçlerinin gökkuşağı bağlı kılığına girdiği akşam giysisiyle büyük teyze, yaşamının en heyecan verici ve onun için en önemli karşılaşmasını anlatıyordu, yani şu iyi ve sağlıklı *Neumarkt havası*nı.

Ne yazık ki bu havayı yaşamında yalnızca bir kez, o da bir anlığına soluma fırsatı olmuş, doğrusu bir tren yolculuğu sırasında Neumarkt'tan geçerken hareket halindeki trenin penceresinden burnunu çıkarmak için uygun fırsatı bulmuş.

Sağlık sigortası şirketine kaç kez bir hastalık izni çerçevesinde nekahet dönemini Neumarkt'ta geçirmeyi rica etmiş, ancak şirket onu hiç Neumarkt'a göndermeyip her seferinde başka bir

yere yollamış, bu yüzden Neumarkt havasını birkaç saniyeden uzun soluyabilme fırsatına hiç kavuşamamış, onu da zaten şu hatırlanmaya değer tren yolculuğu sırasında burnunu gitmekte olan trenin penceresinden uzatarak yakalamış, öncesinde birçok kez kondüktöre hiçbir şey kaçırmamak adına Neumarkt'a ne zaman geleceklerini sormuş. O anda böylesi bir havanın başka hiçbir yerde bulunamayacağını fark edip bundan emin olmuş. Ayrıca büyük teyze, içinde kollarını büyük bir canlılıkla dört bir yana salladığı, onu dumanlı mutfak havasından uçuran bu havayı, onun için bilinmez kalmış şu köyün çatılarının üzerinde süzülen ışık lagünlerinin oksijen zenginliğini hareketleriyle olabildiğince somut biçimde göstermek için, büfelerinin surlarının çatırdamaya başlaması olarak betimliyordu.

O zamanlar geceleri büyük teyzem sık sık rüyama girerdi. Onu hareket halindeki trenin penceresinden burnunu uzatırken, Neumarkt havasını içine çekerken gördüm, sonra birdenbire burnu bir telgraf direğinde paramparça oldu. Korkuyla geri çekildi ve ancak o zaman, hayli geç kalarak, pencerenin altına yerleştirilmiş, üzerinde TRENİN NEUMARKT'TAN GEÇİŞİ SIRASINDA BURNU PENCEREDEN ÇIKARMAK YASAKTIR! yazılı levhayı okudu.

Yazın taşradaki evindeki son ziyaretim sırasında büyük teyzemi rüyamda gördüm. Tren Neumarkt'tan geçerken açık pencereden dışarıya çıkıp, kürek kemiklerinde büyümüş kocaman burun kanatlarını havada çırparak tepelerin üzerinde uçuyor, köyün çatılarının üzerinde süzülüyor, Neumarkt Geçidi'nden geçerek dağlara, oradan çıkan hava akımlarının kaynağına yükseliyordu rüyamdan fırlayarak. Bu, birkaç hafta sonra gayet beklenmedik biçimde ölmesinden önceydi.

Opera Kursu – Metternichgasse

"Kostüm ve barok operasındaki dramaturjik anlamı" adlı kursa gidiyorum ve günün birinde profesör, aksilik bu ya, benden müzik akademisinde Çin ve Hint tiyatrosu üzerine dia gösterili bir konferansta ona yardımcı olmamı istiyor, projektöre fotoğrafları sürmek için uygun bir kişi olduğuma inanıyormuş.

Kursta gayet sıklıkla Çin operasından ve Hint tiyatro oyunundan söz ediyor, oysa kursun konusunun bununla uzaktan yakından ilgisi yok.

Yıllarca bu Uzakdoğu ülkelerinde bulunmuş, Endonezya'da doğmuş, ancak elbette Endonezyalı değil.

Yeniden Çinli oyunculardan söz ediyor, Uzakdoğu'nun makyaj yöntemlerini, farklı kostümlerle onların simgesel anlamlarını ve bir oyuncunun tüm yaşamı boyunca neden başka bir kostüm değil de o kostümü kullandığını açıklıyor. Oyuncular, diye vurguluyor durmadan, daha çocukken ana babalarından satın alınıyordu, evet, tam anlamıyla satın alınıyor ve o zamanki tiyatro kurumlarında oyuncular ve yönetmenler tarafından küçüklüklerinden beri oyuncu olmak üzere yetiştiriliyorlardı.

Hiç ama hiç istemediğim halde ona yardımcı olmanın anlamsız olduğunu ve benim için istemesem de bir şey yapmanın belirleyici olduğunu düşünürken, sözleşildiği gibi Schottentor durağında profesörü bekliyorum, o da geliyor zaten, birlikte D hattından Schwarzenberg Meydanı'na dek gidiyoruz, sonra 71 numaralı hatla Metternichgasse'ye ulaşıyoruz, müzik akademisinin opera bölümüne giriyoruz, profesör içinde üniversitenin yer aldığı sarayın mimarisine dikkatimi çekiyor:

"Bakın, geçen yüzyılın sonlarında işte böyle kuruldu, o zamanlar toplumu ele geçiren sonradan görmeler bu sarayı diktiler."

Beni avludan geçiriyor, süslü avlu pencerelerini işaret ediyor, duvarlardaki kartonpiyerleri, kadın ve erkek biçimli sütunları yorumluyor ve beni küçük tiyatro salonundan prova sahnesine götürüyor.

"Biz, daha yaşlılar bu ortamda yetiştik," diye açıklıyor sonra, "biliyorsunuz."

Kafa karıştırıcı ve anlaşılmaz merdiven ve koridor sisteminden geçerek binanın son katına çıkıyoruz, bir sınıfa projektörü yerleştiriyoruz, profesör üzerine muhtemelen fotoğrafların yansıtılacağı bir parça beyaz paket kâğıdını tahtaya sabitliyor.

Paket kâğıdını az önce kırtasiyeden aldığını söylüyor, çünkü burada, opera bölümünde projeksiyon bezinin olmadığını biliyormuş, bu nedenle az önce bir parça paket kâğıdını satın almış, bu sırada dükkândaki satıcı kadının olağanüstü şişman oluşu gözüne çarpmış.

Dialarını bulamıyor, en az üç kez çantasını didik didik etmesine karşın bulunacak gibi değiller.

"Dialarımı bulamıyorum", diyor, "dialarım olmadan sunumumu yapamam, bir felaket olur böylesi, büyük olasılıkla onları az

önce kapıcıda unuttum, elbette ki onları kapıcıda unuttum, rica etsem aşağıya kapıcıya inip diaları alabilir misiniz?"

Aşağı iniyorum, ama diaları bulamıyorum.

Tüm kapıları açıyorum, prova sahneli küçük tiyatro salonuna giriyorum ve ardından birine kapıcının nerede olduğunu soruyorum.

Adam bana geçmem gereken küçük bir koridoru gösteriyor.

Daha adama sormadan önce, o koridordan geçmek istiyordum, ama duvarın içine yapılmış derin bir oyuk sanıyordum onu.

Tüm kapıcılar gibi, bir cam duvarın gerisinde oturan kapıcıya profesörün muhtemelen onda unuttuğu diaları soruyorum. Kapıcı cam kutusunu adamakıllı araştırıyor, ama hiçbir şey bulamıyor.

Yeniden yukarı çıkıyorum ya da yukarı çıkmaya çalışıyorum, ama sınıfı bulamıyorum, küçük tiyatro salonuna gidiyorum, yere oturuyorum, uyuyakalmak, düşünüyorum, hayır, uyuyakalmamalı.

Uyuyakalmaya çalışırken bir grup öğrenci tiyatro salonuna giriyor, prova sahnesini dolduruyor ve işte ancak o anda yanlış yerde olduğumu, bu mekânı bir an önce terk etmem gerektiğini gerçekten anlıyorum, ama ne yazık ki öğrencilerin ardından salona giren profesör engeline takılıyor ve tam da onun bana baktığı gibi hayretler içinde bakıyorum ona, sonunda bana soruyor:

"Burada neyin peşindesiniz, tam olarak ne arıyorsunuz, kimi arıyorsunuz bakalım?"

"Burada Çin ve Hint tiyatrosu üzerine dia gösterisi yapan profesörü arıyorum," diye yanıtlıyorum.

Bana yardımcı olamayacağını, bu binada yapılacak bir dia gösterisinden hiç haberinin olmadığını ve bir Çin ya da Hint tiyatrosunu görmek şöyle dursun, daha önce hiç duymadığını söylüyor.

Bundan başka değişik koridorlardan geçip gidiyorum, kilitli kapıları zorlayarak açmaya çalışıyorum.

Bazen içinde ders yapılan bir sınıfın kapısını açıyor ve rahatsız ettiğim için özür diliyorum.

Sonunda birine profesörümün Çin ve Hint tiyatrosu üzerine dia gösterisini yaptığı sınıfın nerede olabileceğini soruyorum.

Adam bana birkaç kez geçmek istediğim ama koridor olarak değil de duvarın içine yapılmış derin bir oyuk olarak algıladığımdan geçmediğim bir koridoru gösteriyor.

Koridoru kat ediyorum, profesöre diaları kapıcıda unutmuş olamayacağını sonunda haber vermek istiyorum, ama mekân artık karanlık, karartılmış, çok geç, dia gösterisi başlamış, profesör projektörün yanında durup fotoğrafları alete kendisi sürüyor.

Fotoğrafları tahtadaki beyaz paket kâğıdına yansıtan ışık huzmesini kesmemek için iki büklüm yürüyorum, sunum yapanın sözlerini bölmemek için sessizce, olabildiğince sessizce yanına sokuluyorum, sonra gerisinde duruyorum, sonunda ona tümüyle anlattıklarına yoğunlaşma olanağını vererek fotoğrafları sürmeye girişiyorum.

Dia gösterisi son buluyor, özür diliyorum, sınıfı bir daha nasıl da bulamadığımı açıklıyorum. Profesör gülümsüyor, önemli olmadığını, böyle bir şeyin yaşanabileceğini, daha önce birçoklarının başına geldiğini söylüyor, teşekkür ediyor, ona yardım ederek kibarlık gösterdiğimi, bunun büyük bir yardım olduğunu ve böylesi aksiliklerin sözünü etmeye bile değmeyeceğini dile getiriyor.

Birlikte taksiye binip Schwarzenberg Meydanı'ndan geçerken Fransız Büyükelçiliği'ne dikkatimi çekiyor.

"Bu binanın orada, özellikle orada durması size pek tuhaf gelmiyor mu?" diye soruyor.

"Hayır", diye yanıtlıyorum.

"Bu binada herhangi bir şey dikkatinizi çekiyor mu?"

"Hayır."

"Özellikle herhangi bir şey dikkatinizi çekiyor mu?"

"Özellikle neyin dikkatimi çekmesi gerektiğini bilemiyorum."

"Öyleyse bu binanın başka bir yerde de karşınıza çıkabileceğine inanır mısınız?"

Bilmiyordum.

"Bu binanın yanlışlıkla orada bulunduğu, bir yanlışlık sonucu oraya dikilmiş olduğu hiç aklınıza geldi mi?"

"Hayır."

"Bakın, bu bina bir yanlışlık sonucu orada bulunuyor, başlangıçta kimsenin böyle bir amacı olmadığı halde, bu Fransız Büyükelçiliği yanlışlıkla buraya, tam da buraya yapıldı; ancak inşaat ustalarının eline yanlış planlar verildi; Viyana'daki Fransız Büyükelçiliği'nin inşaat ustalarına Bangkok'taki Fransız Büyükelçiliği binasının planları ve Bangkok'taki Fransız Büyükelçiliği binasının inşaat ustalarına Viyana'daki Fransız Büyükelçiliği binasının planları verildi; planlar karıştırıldı; Viyana'da olması gereken Fransız Büyükelçiliği binası Bangkok'ta bulunuyor ve Bangkok'ta olması gereken Fransız Büyükelçiliği binası burada, Viyana'da, karşınızda duruyor! İşte bizim de Schwarzenberg Meydanı'nda böyle bir şeyimiz var!"

Mobilya Fuarı – Praterhauptallee

O sıcak günde Viyana mobilya endüstrisinin fuarını gezdim. Fuarı gezmemin tek nedeni, birinin bana mobilyaların yalnızca teşhir salonlarında sergilenmediğini, aynı zamanda açık havada, salonların çevresindeki çimenliklerde de durduğunu anlatmasıydı. Her şeyden önce aslında bu nedenle fuara gittim, çimenlerin üzerinde duran gardıropların, mutfak dolaplarının, komodinlerin, yatakların vb. görünüşünü kaçırmak istemiyordum, mobilyayla ilgilenmediğim, hiç ilgilenmemiş olduğum ve mobilyaya asla ilgi duymayacağım için, biri bana bunu anlatmasaydı fuara asla gitmezdim.

Fuar alanına girdiğimde, siyah takım elbiseli adamların toplandığı gruplardan birinden gelen siyah takım elbiseli bir adam birdenbire bana hitap etti: "Ne yazık ki burada hazır bulunamayan sayın başbakan adına, Viyana Mobilya Fuarı'nın yüz bininci ziyaretçisi olarak sizi selamlayabilmek benim için en büyük onurdur."

Candan bir biçimde sıktığı elime bir kitap tutuşturdu. Kitabın adı: "Viyana'nın Sistemi".

Sonra diğer yirmi ya da otuz takım elbiseli adam sırayla karşıma geçti, bunun sonucunda yirmi ya da otuz kez el sıkışma yaşandı ve bu yirmi ya da otuz siyah takım elbiseli adamdan her biri bana neler yaptığımı, nasıl olduğumu, mesleğimin ne olduğunu sordu, ben de bu yirmi ya da otuz adama yirmi ya da otuz kez karşılarında bir müzikbilimci olduğunu açıkladım.

Bunun ardından, başbakanın temsilcisi ya da güvendiği adam yanıma sokuldu ve kulağıma fısıldayarak sordu: "Size bir bira ısmarlayabilir miyim?" Ben de ona "elbette ısmarlayabilirsiniz" diye yanıt verdim.

Bunun üzerine onunla yakınlarda bulunan bir lokantaya gittim, oturduktan sonra iki bira söyledi. Birden kulağıma fısıldayarak "biliyor musunuz, başbakanın güvendiği kişi olmam, özellikle de bu kişinin ben olması bazen bana çok tuhaf geliyor, bazen hiç de başbakanın güvendiği kişi olmadığıma, bunun içler acısı bir yanılgı olduğuna, gerçekte bambaşka birinin başbakanın güvendiği kişi olduğuna inanıyorum," dedi. Bazen de, dedi başbakanın güvendiği kişi, başbakana da tıpkı güvendiği kişiye olduğu gibi gelir. "Başbakan bir defasında bana," dedi güvenilir kişi, "başbakan oluşunun, özellikle de kendisinin başbakan oluşunun ona bazen çok tuhaf geldiğini söyledi," bazen de kesinlikle başbakan olmadığına, onun başbakan oluşunun içler acısı bir yanılgı olduğuna ve gerçekte büyük olasılıkla bambaşka birinin başbakan olduğuna inandığını söylemiş başbakan güvendiği kişiye. Ama sonra, dedi başbakanın güvendiği kişi, başbakan birdenbire kendini topluyor ve ona, güvendiği kişiye, elbette ki kendisinin başbakan olduğunu, başbakanın başbakan olmamak gibi bir fikre nasıl kapılmış olabileceğini söylüyor.

Başbakanın güvendiği kişi iki bira daha söyledi, ardından birdenbire korkuyla yerinden fırlayıp sordu: "Konuşma az önce benim size, başbakanın güvendiği kişi olmamın bana bazen tuhaf

geldiğini, aslında başbakanın güvendiği kişi olsam da bazen hiç de başbakanın güvendiği kişi olmadığıma inandığımı söylemem noktasına nasıl gelebildi acaba?" Başbakanın güvendiği kişi, elbette onun başbakanın güvendiği kişi olduğunu, başbakanın güvendiği kişi olmama fikrine nasıl kapılabildiğini söyledi.

Başbakanın güvendiği kişinin sonraki sözlerinde bu mevsimde herkesin aklını başından alan sıcakta benimle konuşma biçiminin nedenini aradığını sanıyorum.

Bu lokantadaki konuşmaya bir son vermek üzere, başbakanın güvendiği kişi bir kez daha başbakandan söz etti ve başbakanın birkaç başarılı başbakanlık yılının ardından muhtemelen üniversitede bir kürsüsünün olacağını anlattı.

Lokantadan ayrıldık, başbakanın güvendiği kişiye veda edip, bira için teşekkür ettim.

Sonra hemen mobilya fuarı alanını bir kez daha terk etmek istedim, zira teşhir salonlarının çevresindeki çimenliklere yerleştirilmiş mobilyaları bulamadım ve teşhir salonlarına konan mobilyalar beni ilgilendirmedi, mobilyalar beni aslında hiç ilgilendirmedi. Hâlâ mobilya fuarı alanının girişinde dikilen birkaç siyah takım elbiseli adam bana mobilya fuarını incelemek istemiyor muyum diye sordu. Bunun üzerine yirmi ya da otuz siyah takım elbiseli adama, oraya mobilya fuarı için gelmediğimi, mobilya fuarlarını gezmediğimi, mobilya fuarlarını gezmenin tarzım olmadığını, birinin bana mobilyaların yalnızca teşhir salonlarında bulunmadığını, teşhir salonlarının çevresindeki çimenliklere de yerleştirildiğini anlattığı için oraya geldiğimi ve çimenlerin üzerinde duran mobilyaların görünüşünün bu mobilya fuarını gezmeme neden olduğunu, daha önce hiç çimenlerin üzerinde mobilyaların durduğunu görmediğimi, ne var ki orada, çimenlerin üzerinde hiç mobilya bulunmadığını ve salonlardaki

mobilyaların, özellikle de teşhir salonlarındaki mobilyaların beni ilgilendirmediğini son derece açık biçimde belirttim.

Sonra hemen mobilya fuarı alanını terk ettim. Başbakanın güvendiği kişinin bana sunduğu kitabı ilk çöp kutusunun *içine koydum*. Çok sıcak bir gün oldu ve bir kitabı koltukaltımda taşımayı çok zahmetli, rahatsız edici, ayrıca gereksiz hissettim. Kitabın adı: *Viyana'nın Sistemi*.

Sonbahar Sisi – Rosenhügel

Bir gün tramvaya binip, Hietzing Köprüsü'nden geçerek Hietzing'e dek gittim, sonra altmış numaralı hatla Rodaun yönüne devam ettim, ama daha Rosenhügel-Riedelgasse durağında inip ilkin akıl hastanesinin parkını sokaktan ayıran parmaklıkların yanından Riedelgasse boyunca yürüdüm.

Yüksek parmaklıkları, kar örtüsünü, sokağın kenarındaki evlerle villaları ve bir işçinin tahta iskele çivilediği bir şantiyeyi yalnızca belli belirsiz biçimde hatırlayabiliyorum.

Bu işçinin tüm tahtaları yatay olarak yerden yukarıya doğru çivilemesi beni rahatsız etti, bu yüzden yanına gidip ona rica ettim: "Bu tahtayı diğerlerine dikey olarak koyar mısınız lütfen, böyle olması gerektiğini görmüyor musunuz?"

İşçi bana yalnızca aptal bir ifadeyle bakarak o ve diğer tahtaları birbirine paralel olarak çiviledi, büyük olasılıkla ben sokakta yokuş yukarı ilerlemeye devam ederken ardımdan hayretle baktı.

Biri ötekinin arkasından baktığında bu kesinkes hissedilir.

Sonra bir tepeye varmış olmalıyım, önümde karanlık bir kuru yaprak ormanı dikiliydi.

Viyana'nın bazı semtlerini böylesi günlerde sis altındayken gördüğümü hatırlıyorum, insan oralarda yaşamın, yol yüzeyinin altında gizli yeraltı mezarı benzeri geçitlerde sürdüğünü sanır.

Sonra bir ağacın altına alçıdan bir heykel yerleştirmiş olan heykeltıraşı gördüm, ona doğru yürüyüp yanında durdum.

"Hoşunuza gitti mi?" diye sordu heykeltıraş, ben de kibarlık olsun diye sorusuna olumlu yanıt verdim.

Heykeltıraşın model olarak kullandığı figürü artık hatırlayamıyorum, yalnızca, tıpkı her şeyin sarılıp sarmalanmışçasına yoldan çıktığı sisli günlerdeki gibi, gri sonbahar havasının sert bir malzemeye aktarılarak biçimlendirilmiş bir anlatımı olarak rahatsız edici bulduğumu biliyorum.

Şimdi benim bir heykeltıraş olduğumu sanacaksınız, dedi heykeltıraş, *ama bu bir yanılgı.*

Burada bu ağacın altında durduğumu ve bu hiç kuşkusuz tuhaf heykelle uğraştığımı sanıyorsunuz, ama durum hiç de öyle değil, hayır, ayrıca sizin şimdi burada, yanımda durmanız da tamamen hayal gücüne ilişkin bir mesele, doğal olarak hep aslında bize verili gerçekliklere göre görünenden farklı yerde olduğumuz apaçıktır, dinleyin, büyük olasılıkla biz, dendiği üzere, az çok kapalı bir mekândan, bize kuşkulu gelen bir odadan, evet, farklı bir yerde bulunuyoruz, bunu mümkün görmeyeceksiniz, orada ne işimiz olabilir ki, şimdi, siz bir kez daha inanmayacaksınız, ama dinleyin, biz galiba bir masada oturuyoruz, peki ne yapıyoruz orada, şaşıracaksınız, yazıyoruz, evet, yazıyoruz, ne, önce bu mekânda, dendiği üzere, oturduğumuzu yazıyoruz, ama bu bize yetmeyecek, anlıyorsunuz, eğer insan zaten bir şeyler yazıyorsa, ne zamandan beri sadece kuşkulu biçimde kendi içine kapalı bir odada oturuluyor diye yazmak yeterli olur, hayır, bu durumda başka bir şey yazıyoruz, bu odada oturmuyoruz diye yazmıyoruz, hayır, bunun üzerine ne yazıyoruz, hiç mi hiç şaşırmayacaksınız, evet, yalnızca bu odadan bir şeyi değil, mümkün olan her

şeyi yazdığımızı kavrayabileceksiniz, ve tramvaya binip Hietzing'e dek gittiğinizi, sonra altmış numaralı hatla Rodaun yönüne doğru devam ettiğinizi, ama daha Rosenhügel-Riedelgasse durağında indiğinizi, sonra ilkin akıl hastanesinin önünden geçtiğinizi ve bir şantiyeye vardığınızı yazdığınızda, evet, dinleyin, bu şantiyede bir işçinin bir tahta iskeleyi tamamen belli bir yapı tarzında çivilediğini *gözlediğinizi, onun yapılış biçiminin sizin tasarımınıza uymadığını yazdığınızda, hakkını birebir teslim etmeniz gerekecek, bu hiçbir şekilde salt bu işçinin değil, büyük olasılıkla daha çok sizin betimleme tekniği eksikliğinizden kaynaklanan anlaşılmaz yazı ve anlatım biçiminizin suçu oldu, bundan böyle kendinizi işçi toplumuyla böylesi anlaşmazlıklardan kaçınmak için daha açık anlatmak zorundasınız, işçiyi anlaşılmaz anlatımlarla şaşkına çevirip, böylece bilerek rahatsız etmeyi istemekten başka –anlatım tarzınız nedeniyle bunu tam anlamıyla başaramamış olmalısınız– yapabileceğiniz hiçbir şeyin kalmadığını yazdığınızda, daha çok anlatımınız sırasında bunu mazeret olarak kullandığınızda, dinleyin, işçi sınıfıyla böylesi anlaşmazlıklardan kaçınmak için bundan böyle kendinizi daha açık ifade etmek zorunda kalacaksınız, eşek gibi çalışan insanlarla benzer tartışmalar boş gözlerle kafa sallamaktan daha kötü sonuçlar doğurabilir, evet, büyük olasılıkla sokakta yokuş yukarı ilerleyip bu tepeye çıktığınızı ve bu sizin tarafınızdan betimlenen kenti yukarıdan seyrettiğinizi yazdığınızda, altını çiziyorum, sizin tarafınızdan betimlenen kenti, sonra birden beni gördüğünüzü, evet, beni benim tarafımdan betimlenen heykelimle ve sizin tarafınızdan da betimlenen heykelle gördüğünüzü yazdığınızda, evet, devamla benim yanımda durduğunuzu yazdığınızda, ben durumu ciddi anlamda kolaylaştırarak, burada bu ağacın altında nasıl durduğumu, sizi beklediğimi ve simanız son anda belirene dek sözümona bir heykelle, deyim yerindeyse, uğraştığımı açıkça betimledim, gri sonbahar havasının sert bir malzemeye aktarılarak biçimlendirilmiş anlatımının bugünkü*

siste benim için ve sizin için de anlaşılabilir olduğunu, o sisli günde insanın yaşamın yol yüzeyinin altında gizli yeraltı mezarı benzeri geçitlerde sürdüğünü sandığını anlıyorsunuz.

Günün geri kalanında, orada bir tramvay durağında durabilir, gecenin yarısına dek orada kalabilirdim. Şafak söktükten sonra da artık hiç gelmeyen bir "altmış numara"yı beklemeyi sürdürebileceğim gibi. Ama altmış numara gayet sık, yani tarife uyarınca mutlaka gittikçe ısrarlı bir biçimde önümden geçmiş olur, ama gittikçe artan bir kasıtlılıkla, neredeyse daha uzaktan hedef alarak, önümden geçişi tarafımdan görmezden gelinmiş olurdu. Çeşitli tramvay kondüktörlerinin sonunda binmeme yönelik kişisel davetlerinin bile yararı olmazdı.

Bedenim günün geri kalanında bir tür "dikey" kış uykusuna dalmış birinin gittikçe belirginleşen suretini oluştururdu.

Yalnızca durağın yanındaki evi ve evin bir penceresinden orada bulunduğum süre boyunca aralıksız toz ve temizlik bezleri silken kadını hatırlıyorum. Tekrar tekrar, hiç durmadan. Akşama dek. Gece yarısına dek.

Hatta daha da geçe, gün doğumundan sonraya dek sürdüğünü bile sanıyorum.

Wienerwald'daki Pul Koleksiyoncusu

Wienerwald'da bir gezinti yapıyorum.

O sırada küçük bir baykuşun ötüşünü duyuyorum.

Güpegündüz bir baykuş sesi duymak alışılageldik bir durum olmadığından, bu hayvanların tipik gece kuşları olmaları nedeniyle epey şaşırıyorum.

Her şeyi derinlemesine düşünürken, sarp bir kayanın arkasından siyah paltolu ve melon şapkalı bir adam fırlıyor, şapkasını çıkarıp "iyi günler" diyor, "iyi günler" diye karşılık veriyorum.

Küçük baykuştan çok siyah paltolu ve melon şapkalı bu adamın gece kuşunun sesini çıkardığına neredeyse eminim, evet, paltolu ve melon şapkalı adam baykuş ötüşünü taklit etmiş olabilirdi, evet, bunu yapabileceğine hemen inanıyorum.

Doğal olarak kendimi alaya alınmış gibi hissediyorum, ama büyük olasılıkla adam beni hiç de alaya almak ya da benim aklımı karıştırmak istemedi, melon şapkalı ve siyah paltolu adamın, diye düşünüyorum, tesadüfen ben önünden geçtiğim sırada, gündüz vakti, zevk için bir gece kuşunun sesini taklit etmesi pekâlâ mümkündür.

Onu şaşırttığım için, kayanın arkasından fırlayıp beni selamlamaktan başka bir şey gelemezdi elinden. Onu hangi konuda şaşırtmış olabileceğim, benim için bir gizem.

Bana doğru yürüyor, elini veriyor.

Büyük olasılıkla, benim gözümde –hem de tamamen haklı olarak– komik bir figüre dönüşmüş olabileceğini hissediyor.

Adam benim gözümde gülünç bir kişi olduğu kuşkusunu koruyor olmalıydı, bu kuşku yaşanan olaylarla da örtüşüyor, ama kimse gülünç biri olmak istemez, herkes ciddiye alınmayı ister, o da gayet ciddiye alınan bir kişilik olduğunu kanıtlamak istiyor.

Bu nedenle bendeki saygınlığını yeniden kazanmak istiyor.

Adım Zett, diyor, ama "Zett" adını aklınızda tutamazsanız, bana memnuniyetle önadımla hitap edebilirsiniz.

Sonra Zett yolun küçük bir bölümünde bana eşlik edebilme izni istiyor, yolumuz aynıymış.

İzin veriyorum.

Kendi yoluyla benzerlik ithamında bulunduğu yolumu nereden ya da neden öğrenmek istiyor?!

Soyadımı aklınızda tutmakta ya da telaffuz etmekte güçlük çekerseniz, beni rahatlıkla önadımla çağırabilirsiniz, çünkü her ne kadar soyadım hep kolay akılda kalır ya da telaffuz edilir gibi görünse de, genellikle tersi olmuştur; bu arada Viyana Belediyesi bu bölgenin el değmemiş kalması ve yapılaşmamasını yeterince değerlendirebilmiş değil; ama tam da böylesi bölgeler olağanüstü tehlikelidir, zira bu araziler bize uçarı bir biçimde kusurları örten bir uluslararası durum portresi uydurur, bunun sonucunda da kendimizi yoldan çıkarırız, bu denli güzel olan kuytu arazilerde böylesi masum görünüşlü arazi yalanlarına aşırı derecede kapılarak kendi gözlerimizden çok uzağa fırlarız, öyle ki daha sonra aciliyet kazanan yitik arayış nesnelerinin peşindeki nesnesel arayışta, bundan sonra hem arayan hem de aranan olarak, karşılıklı,

iki kat, sürekli biçimde, kendiliğinden çoğalan *yoldan çıkmışlık*ta artık hiçbir yerde bizimle yolunu bulamamak için, bulamadığımızla kalırız.

Birden, Lainz Hayvanat Bahçesi'nde yüzlercesi dolaşan şu uysal yaban domuzlarından birkaçı karşımıza çıkıyor ve koyu gri sırtlarını adamın uzun, siyah paltosuna sürtüyor, sonunda adam paltosunun cebinden çıkardığı birkaç parça ekmeği domuzların burnuna sokuyor, bunun üzerine yaban domuzları yeniden hoplayıp zıplıyor.

Görüyorsunuz, diye açıklıyor bana Bay Zett, böyle bir şey ancak yapılaşmamış ve doğasına el değmemiş bir arazide yaşanabilir. Uzun bir süre daha yaban domuzlarının zıplamalarında dalların hışırtı ve çatırdamalarına kulak kabartıyor.

Aslında ben bir filatelist, tutkulu bir pul koleksiyoncusuyum, diyerek konuşmasını sürdürüyor ve pul koleksiyonculuğunun yararlarını açıklamaya çalışıyor.

Tutkumun yalnızca tutku olarak değil, aynı zamanda özellikle bilim olarak da sınıflandırılmasını talep ediyorum. Diğer bilimler matematik ya da fizik olarak adlandırılsalar da önemlerini apaçık biçimde yitirdikleri için, pulbilimini bugün büyük olasılıkla ciddiye alınan araştırma alanlarından biri olarak görüyorum.

Üniversitelerin bilimsel kurumlarında gerçekten bilim yapıldığına inanılıyorsa, acınası bir yanılgıya boyun eğilir. Bir kişinin üzerinde yirmi pantolon vardır, bu kişiyle karşılaşan biri, bu kişinin üzerinde yirmi pantolon değil, bir şalvar olduğuna inanır. Aslında herkes üniversitelerimizdeki düşüncenin tamamen bir şalvar düşüncesi olduğunu hemen anlamalıydı. Bu anlaşılmış olsa bile, başka bir acınası yanılgıya boyun eğme tehlikesine girilir. Yani üniversitelerimizdeki insanların üzerinde hiç şalvar yoktur, buna hep inanılır, çünkü üzerlerinde sanki şalvarlar varmış gibi görünür, oysa gerçekte üzerlerinde *yirmi pantolon* vardır: yirmi

yırtık pantolon. Bu nedenle bu kurumlarda yapılan bilim bir şalvar bilimi bile değil, yalnızca bir *yirmi pantolon bilimi*dir. Orada yapılan bilim hiç değilse bir şalvar bilimi olsaydı, kuşkusuz güzel olurdu, ama o acıklı bir *yirmi pantolon üniversite bilimi*nden başka bir şey değil, üniversite kurumlarımızdaki düşünce de ne yazık ki bir şalvar düşüncesi bile değil, bir *yirmi pantolon düşüncesi*. Bununla birlikte çoğunlukla orada bilim yapan insanların üzerinde yirmi değil, bir tane bile pantolon yoktur. Bu nedenle, üniversitelerimizde yapılan bilim, yirmi pantolon bilimi olmak şöyle dursun, bilim bile değil ve üniversitelerimizdeki düşünce yirmi pantolon düşüncesi bile değil, akla hayale sığmayan bir düşüncesizlikler zinciri. Bu olgu üniversitelerimizin büyük bölümünde bile pek bilinir, bundan dolayı orada bilim olarak niteledikleri şeyi yapan insanlar, onlar tarafından bilim olarak nitelenen, ancak bir şalvar bilimi bile oluşturmayan bu bilimi artık hiç değilse bir yirmi pantolon bilimi olarak kamufle etmeyi deniyorlar. Böylece bir *görünüşte şalvar bilimi* ya da *görünüşte yirmi pantolon bilimi* yapıyorlar ve kendi *görünüşte şalvar düşünceleri* ile *görünüşte yirmi pantolon düşünceleri* tarafından aldatılıyorlar.

Diğer bilimler kendi düzeylerinde gittikçe dibe batarken, pulbiliminin düzeyi gözle görülür derecede yükseliyor; "pılbilimi" [Philatelistik] sözcüğünü bilinçli olarak kullanıyorum, çünkü Almancada bunun için hâlâ uygun bir kavram bulunmuyor, "pul koleksiyonculuğu" nitelemesi de alanı hoş bir merak düzeyine indirgemek olurdu.

Acaba hiç, diye soruyor Bay Zett, Yugoslavya Kralı Alexander'in ölümünden önce kafasının yer aldığı Yugoslav pullarıyla Yugoslavya Kralı Alexander'in hemen ölümünden sonraki kafasının yer aldığı Yugoslav pulları arasındaki farkın nereden kaynaklandığı üzerine düşünmüş müyümdür?

Hayır, diye karşılık veriyorum.

Bakın, diye açıklıyor Bay Zett, Kral Alexander'in ölümünden önce kafasının yer aldığı pulların beyaz bir çerçevesi ve Kral Alexander'in ölümünden hemen sonra kafasının yer aldığı pulların siyah bir çerçevesi var.

Ardından, pul koleksiyoncusu dikkatimi doğa ve hayvan serilerinin önemine çekmeye çalışıyor ve bana yakında Avusturya'da eksiksiz bir yaban domuzu serisinin piyasaya çıkarılacağı güvencesini veriyor; kırmızı, sarı, siyah, mavi, kahverengi ve mor fon üzerine yaban domuzları resimleri.

Bilmelisiniz, diye açıklamalarını sürdürüyor pul koleksiyoncusu, ben Avusturya Filateli Derneği'nin başkanıyım ve gelecek filateli kongresinde büyük olasılıkla Avrupa Filateli Derneği'nin başkanlığına seçileceğim, çünkü Avrupa Filateli Derneği'nin halihazırdaki başkanı emekli olmak istiyor ve günün birinde pulbilimi kürsüsü gibi bir şey kulağınıza çalınacak olursa, diye açıklıyor Zett, aklınıza ben geleyim, zira *sistemli ve genel pulbilimi*, yanı sıra *pulbiliminin tarihi* derslerini vermeyi amaçlıyorum.

Ama bir gün Filateli Derneği'ne gelmeliymişim, orada onun konferanslarından birini dinlemeliymişim, Filateli Derneği'ne lütfen telefon etmeliymişim, numarayı herhangi bir rehberde bulabilirmişim, sonra telefonda yalnızca bir kez Zett adını andığımda ve Bay Zett aramamı öğütlediği için arıyorum demeliymişim, böyle dediğimde, orada Zett adı duyulur duyulmaz bana dilediğim bilgi verilecekmiş, çünkü onun adı ağızdan çıktığı anda, artık hiçbir terslik olamazmış.

Uzun süredir, Bay Zett benimle vedalaştıktan sonra ona en önemli konuyu, az önce bir baykuşun ötüşünü taklit etti mi, yoksa o gerçekten bir baykuşun sesi miydi diye, sormayı unuttuğum aklıma geliyor.

Tuna Kanalı Kıyısındaki Büyük Balık Toptancısı

İlkbaharda havanın açık olduğu akşamlarda sık sık Tuna Kanalı boyunca yürüyüş yaptım.

Tuna Kanalı'ndan yükselen havadan, çokkatlı sigorta şirketlerinin ve ışıklı reklamlarının sudaki yansımalarından söz ediyorum. Aynı şekilde, köprülerin aydınlatılmış ya da karanlık kemerlerinin sudaki ters orantılı yansımalarını, kıyıdaki taş duvarları ve tuğlaları dile getiriyorum. Yine, bana denizi, kıyıdaki balıkçı kulübelerini hatırlatan bir büyük balık pazarı söz konusu.

Bu ılık ilkbahar akşamlarından birinde böylesi bir balık toptancısının dükkânının önünden geçtim ve tam da balık toptancısı dükkânının demir kapısını kapatmış olan bir balık toptancısını izledim.

Adam tam da demir kapıyı arkasından kapattığı sırada yanından geçtim. Balık toptancısının ağzından bunun ardından aşırı yüksek sesle "sonunda" sözcüğü çıktı. Tam da bu aşırı yüksek sesle söylenen "sonunda" sırasında adamın yanından geçtim ve bundan duyduğum şaşkınlığı muhtemelen pek tuhaf, ona dönük bir bakışla ifade etmekten geri duramadım.

Sonra benim bu şaşkın bakışım büyük olasılıkla onu, hani şu genellikle herhangi bir nedenle şaşırmış ya da hiç şaşırmamış bakıldığında söz yönelten insanlar gibi, bana hitap etmeye itti.

"Belki bir fikriniz vardır!" dedi. "Belki bir fikriniz vardır! Bütün gününüzü durmadan tartmak zorunda olduğunuz balık güruhunun içinde, ölü balık güruhunun içinde geçiriyorsanız; bütün gün boyunca balıkları tartma emri vermek zorunda kalsanız."

Beni yana çekerek, "Gelin, bu kapıyı bir kez daha açıyorum, sizin için bu kapıyı bir kez daha açıyorum," dedi.

Pantolonunun cebinde anahtarı aradı, eliyle pantolon cebini didik didik ederken yapılı bedeni baş aşağı büküldü, anahtarını bulmakta güçlük çekti, paltosunu sıyırdı ve sonunda kül renkli paltosunun altındaki pantolonunun cebinde anahtarlığı buldu.

Sonra yerin on santim üzerinde bulunan anahtar deliğine ulaşmak için çömeldi, anahtarı deliğe yerleştirip çevirdi ve kapıyı iterek açtı.

Ardından beni balık toptancısı dükkânının içine götürdü ve "eğer bu ölü balıklar güruhunda bütün gününüzü geçirmek zorunda kalsaydınız!" dedi.

Bununla birlikte, çevreme de bakındığım halde, göğüs hizasındaki duvarlarından ahşap, yıpranmış, masa yüzeyine benzer rafların "çıktığı" bu balık toptancısı dükkânında hiç balık görmemek beni inanılmaz derecede şaşırttı.

Bu bölgedeki koku nedeniyle hep balıklarla, ölü balıklarla karşılaşmayı beklediğim halde, tek balık bile görmedim.

Ama var olduklarını düşündüğüm balıkların benim göremediğim duvar dolaplarında gizlenmiş olmaları da mümkün.

"Şimdi siz," diye konuşmaya başladı sonra, "benim bir balık toptancısı olduğumu sanacaksınız ama bu kocaman bir yanılgı!" Gerçekte hiç de büyük balık toptancısı değilmiş, yalnızca bir büyük balık toptancısı gibi görünüyormuş, ama insanların sürek-

li onun böyle biri olduğunu sanması da kesinlikle yerindeymiş, doğrusu, dedi, sürekli bir balık toptancısı olduğunun sanılması iyi bir şey, bunun değeri asla yeterince ölçülemez ve birinin onun büyük balık toptancısı olduğunu sanmasının neden gayet iyi olduğu da asla bilinemezmiş. Aslında o büyük balık toptancısı falan değilmiş, gerçekten balık toptancılığına uygun olanlara göre bambaşka ilgi alanları varmış, sürdüğü büyük balık toptancısı yaşamı mükemmel bir kamuflaj yönteminden ibaretmiş. Gerçekte, dedi ve beni gizemli bir biçimde yanına çekti, herkesin büyük balık toptancısı olduğunu düşündüğü o balık toptancısı falan değilmiş, hayır, o büyük balık toptancısı değil, *politikacı*ymış!

"Politikanın," dedi, "şu kendini politikacı olarak adlandıran kişilerce yapılacağına inanıyorsanız, fena halde yanılıyorsunuz! Çünkü kendini politikacı olarak adlandıran kişi için politikacılık mesleği bir aldatmacadan, topluma karşı müthiş bir kamuflajdan başka bir şey değil, tıpkı benim için balık toptancılığı mesleğinin bir aldatmaca, topluma karşı müthiş bir kamuflaj oluşturması gibi. O insanlar kendilerini politikacı olarak adlandırıyorlar, oysa gerçekte kesinlikle değiller, hiç öyle olmadıkları halde yalnızca herkesi politikacı olduklarına inandırmak istiyorlar," tıpkı kendisi, balık toptancısı gibi, herkesi büyük balık toptancısı olduğuna inandırmak istiyormuş, ama aslında kesinlikle öyle değil, düpedüz politikacıymış. "Politikacı olarak nitelenen politikacıların," diye açıklamayı sürdürdü, "gerçekte terzi, şarap tüccarı, fıçıcı, marangoz, engelliler okulu öğretmeni, duvarcı, hastabakıcı ya da kasap olması tamamen mümkündür," tıpkı kendisi, balık toptancısı gibi, kesinlikle büyük balık toptancısı değil de aslında politikacı. Kendilerini politikacı olarak nitelendirmiş o insanlar da, kesinlikle politikacı değil bakkal ya da tren yolu bekçisi oldukları halde, politikacı olduklarına ilişkin genel görünümün yine iyi olduğuna inanıyorlardı, tıpkı kendisi, balık toptancısının

öyle değil de politikacı olmasına karşın, büyük balık toptancısı olduğuna ilişkin genel görünümün iyi olduğuna inanması gibi.

"Her şeyin ne için iyi olabileceği asla bilinemez," diye açıklamayı sürdürdü: "Tıpkı büyük balık ticaretinin asla balık toptancıları tarafından kotarılmaması gibi, politika da hiçbir zaman politikacılar tarafından yapılmaz. Politika, politikanın içinde olmasına asla ihtimal verilmeyecek kişilerce yapılır. Birçok kişi, politikanın şu locales ya da kültürlü, yüksek fikirli dernek ya da birlikler tarafından yapıldığını söylüyor. Oysa gerçekte bizzat o sözümona locales ya da kültürlü, yüksek fikirli dernek ya da birlikler, birtakım çevrelerin o locaların asıl politikayı yaptıkları ve her şeyi belirlemek durumunda oldukları tezine fırsat tanıyabilmek için bulunurlar."

"Asıl politika," diye bir kez daha açıkladı, "asla politikaya bağlanmaya cesaret edemeyen kişilerce yapılır." Asıl politikayı yapan ve oluşan durumları belirlemek zorunda olan bu kişilerin bir tür ruhani lideriymiş o. Bu insanların lideriymiş, balık toptancısı, onlar tarafından ileri sürüldüğü üzere, o bir lider ve Tuna Kanalı'ndaki büyük balık toptancısıymış.

"Birçok kimse, hemen herkes başbakanın hükümetin başkanı olduğunu öne sürer; kuşkusuz bu bir yanılgıdır, çünkü başbakanın arkasında parti ideologları vardır; başbakan parti ideologlarının bir kuklasından başka bir şey değildir ve onların tüm emirlerini yerine getirmek zorundadır. Yalnızca içeriden birkaç kişi bilir bunu. Şimdi, parti ideoloğu başbakana özel emirleri verdiği için, hükümetin asıl başkanı sanılacak; ama bu da bir yanılgıdır, çünkü parti ideoloğunun arkasında sekreteri vardır; parti ideoloğu sekreterinin bir kuklasından başka bir şey değildir ve sekreterinin tüm emirlerini yerine getirmek zorundadır, parti ideoloğu sekreterinin emirlerini başbakana aktarmakla yükümlüdür," dedi. Başbakan böylece parti ideoloğunun emirlerinin

parti ideoloğu tarafından tasarlandığına inanırmış, ama başbakan yanılıyormuş, çünkü bu emirlerin çıktığı kişi parti ideoloğu değil, parti ideoloğunun sekreteriymiş.

"Şimdi," diyerek balık toptancısı açıklamalarını sürdürdü, "parti ideoloğunun daha sonra başbakana aktardığı emirleri parti ideoloğuna verdiği için, parti ideoloğunun sekreterinin hükümetin asıl başkanı olduğu sanılacak. Ancak hikâyenin en ilginç yanılgısı budur," çünkü, diye kesin bir dille söyledi balık toptancısı, parti ideoloğunun sekreterinin arkasında ta kendisi duruyormuş, büyük balık toptancısı, bizzat o, balık toptancısı, parti ideoloğunun sekreterinin arkasında duruyormuş, o, herkesin Tuna Kanalı'ndaki şu balık toptancısı olduğunu sandığı büyük balık toptancısıymış, parti ideoloğunun sekreteri de onun bir kuklasından başka bir şey değilmiş ve onun tüm emirlerini yerine getirmek, başbakana emirleri ileten parti ideoloğuna aktarmak zorundaymış. "Böylece parti ideoloğu," diye sözlerini sürdürdü büyük balık toptancısı, "ona ulaşan emirlerin hep sekreteri tarafından tasarlandığına inanıyor, tıpkı başbakanın bu emirlerin parti ideoloğu tarafından tasarlandığına inanması gibi; ama bu bir yanılgı, çünkü ne parti ideoloğunun emirleri parti ideoloğu tarafından tasarlanıyor, ne de parti ideoloğunun sekreterinin emirleri parti ideoloğunun sekreteri tarafından tasarlanıyor, tüm emirler *benim kafamdan çıkıyor*!" Şimdi de onun, büyük balık toptancısının hükümetin asıl başkanı olduğu düşünülürse, insan hiç de haksız sayılmazmış, tersine, gerçek durumlar ve olgular üzerine eksiksiz ve gerçeğe uygun biçimde bilgilenmiş olurmuş, zira o, balık toptancısı hükümetin asıl başkanıymış, çünkü başbakan –dolambaçlı yollardan– onun kuklasından başka bir şey değilmiş ve hakkında en küçük bilgisinin olmadığı şu dolambaçlı yollardan kendisine ulaşan tüm balık toptancısı emirlerini yerine getirmek zorundaymış. "İşte", dedi büyük balık toptancısı, "her

şey böyle uygulandığı ve benim belirlediğim gibi geliştiği için asıl başbakan benim."

Bu emir aracılıklarının ve talimat aktarımlarının dolambaçlı yollarının doğrusu büyük sakıncaları varmış. Büyük balık toptancısı gereksiz enerji kaybı üzerine konuşmaya başladı. "Bu genellikle aşırı karmaşık emir aracılığı yolları ve talimat aktarımı çapraşıklıkları sürtüşmesiz değil, bilakis bol sürtüşmeyle gerçekleşiyor; sürekli sürtünme nedeniyle enerji kaybı olur, sürtünmeler sırasında enerji artık kullanılamayacak ısı olarak kaybolur; benim emir ve talimatlarım enerji kaybediyor!" Aşırı derecede emir enerjisi kayboluyormuş; artık kullanılamayan talimat enerjisi.

Bu noktada, bu hükümette bazen, çoğunlukla bazen, sıkça, bazen sıkça, çoğunlukla bazen sıkça, çoğunlukla sıkça, bazen çoğunlukla çok sık biçimde, çoğunlukla her şeyin olması gerektiği gibi gitmemesinin nedeni de araştırılabilirmiş.

"Çok fazla emir enerjisi kaybolup gittiği için." Bu nedenle, büyük balık toptancısı için bir gün parti ideoloğunun sekreterine derhal başbakanın yerine geçmek zorunda olduğu emrini vermekten başka çıkar yol kalmayacakmış, çünkü artık işler o ana kadarki gibi süremezmiş, başka türlüsü mümkün değilmiş, sonunda kukla olmayan bir başbakanı hükümetin başına getirmek gerekliymiş. Parti ideoloğunun sekreteri bundan sonra emri parti ideoloğuna iletecek, o da başbakana aktaracakmış.

Balık toptancısı birden çınlayan bir kahkaha patlattı, esaslı bir gülme krizine tutuldu ve hâlâ süren gülüşü sırasında sözlerini biraz geveleyip, başkasının sıkıntısına şeytani bir keyifle sevinerek konuşmasını sürdürdü: "Başbakan gerçi ilk anda şaşıracak, çünkü benden, Tuna Kanalı'ndaki büyük balık toptancısından zerre kadar haberi yok; büyük olasılıkla emri reddetmeyi deneyecek, zira henüz makamından vazgeçmek gibi bir niyeti olmasa gerekir, ama eninde sonunda ona istifa etmekten başka yol kalmayacak,

çünkü o yalnızca parti ideoloğunun bir kuklası, parti ideoloğu sekreterinin bir kuklasından ve parti ideoloğunun sekreteri de benim kuklamdan başka bir şey değil!"

Bir anlık neredeyse ateşli neşe patlamasından belli bir nesnelliğe geri dönerek, balık toptancısı sonunda, bunun çok uzun, son emir yerine getirilinceye dek süreceğini, çünkü az önce belirtilen emir aktarımının karışık yöntemi nedeniyle çok sayıda emir enerjisinin kullanılamadan yitip gideceğini ve tam da bir başbakan değişikliği emrinde çok fazla emir enerjisinin yitirilmesinin, onun bu emri iki, dört, altı, sekiz, on, elli, yüz kez yinelemek zorunda kalmasının tamamen mümkün olduğunu açıkladı. "Ama bir kez emir dikkate alındığında, başbakan istifa edecek, onun görevini ben üstleneceğim, bunda kimse tuhaf bir yan görmeyecek; bir kukla değil, gerçek bir başbakan olacağım!" Ama işte o zaman bambaşka bir dil kullanacakmış. "Bambaşka bir dil!"

Ama hâlâ geçici olarak balık toptancısıymış, büyük balık toptancısı, herkes onun balık toptancısı olduğunu sanıyormuş, gerçekte öyle değilmiş, ancak her yerde öyle olduğunun sanılması da iyiymiş, insan bütün bunların neye yarayacağını asla bilemezmiş. Sonra, içinde tek balık görmediğim, gerçi ölü balığın kokusu da neredeyse midemin altına üstüne getirirdi, büyük balık toptancısı dükkânını artık bana ayrıntılı olarak gösterdiğinden asıl şimdi balık toptancı dükkânını kapatabileceğini söyledi. Balıkçı, ellerinden biriyle kül renkli paltosunu sıyırdı, pantolon ceplerinin birinden anahtarı çıkardı, balık toptancısı dükkânının demir kapısını bastırarak kapattı, eğilerek anahtarı yerin on santim üzerinde bulunan balık toptancısı dükkânının anahtar deliğine yerleştirdi ve kapıyı kilitledi.

Sonra doğruldu, ağzından aşırı derecede yüksek sesle "sonunda" sözcüğü çıktı.

Ardından bana daha da dostça veda etti. Çokkatlı sigorta şirketi binalarının ve ışıklı reklamlarının Tuna Kanalı'ndan yükselen havanın suda yaydığı yansımaları boyunca, daha uzun süre, nehrin karanlığı gözlerimi açana dek yürüdüm.

Bir Yaşam Akışı Taslağı – Neuwaldegg'den Schlottentor'a

Yıllardır "Jörgerbad" durağından *43 numaralı hattın kırmızı bir tramvayıyla Müzikbilimi Enstitüsü'ne gidip, Schottentor'dan yeniden Jörgerbad yönüne döndüm.*

Bir gün, hedefime ulaşmak için, yine Müzikbilimi Enstitüsü'nün yolunu tutuyorum, ne var ki oraya varmak için tramvay bana her nasılsa yetersiz görünüyor, fazlasıyla gevşek biçimde asılı duran akım kollektörleri, havadaki elektrik hattından sallanıyorlar, ve çamaşır ipindeki gömleklerin rüzgârda uçuşması gibi, hava basınçlı kapıların inanılması güç sarsıntısı ve şasiden düşen bu zangırdayan kapı sarsıntısı sanki tüm donanımı dönüştürüyor gibi görünüyor, karoserin dış yüzeyi pencereden eğilerek üstünkörü baktığımda bana birden çöküк, buruşuk, kıvrımlı geliyor, yolun ortasında durmadan kendi içinde kırışıklıklar yaratan tramvay, sanki bütünüyle küre biçimindeki dışbükey bir hurda yığınına yuvarlanmak istiyordu.

Böylelikle, birdenbire, Viyana Üniversitesi'nde o zamana kadarki tüm yıllarımın müthiş bir dalavere, sinsiliği ve alçaklığıyla Avusturya'nın inşaat skandallarındaki ekonomik yolsuzluk olaylarından geri kalmayan benzersiz bir aldatma olduğunu derinlemesine düşünmek zorunda kalıyorum: hem benim onu elde edeceğime beni inandıran bilimi aldatmam, hem de beni onun için vazgeçilmez olduğuma inandıran bilimin aldatması.

"Herkes insin!" diye kükrüyor kondüktör, kendimi tramvaydan çıkmaya zorluyor ve yeniden tıpkı başka bir gündeki gibi üniversitenin içine girip, katları çıkıyorum, her şey bir kez daha tamamen geçip gitmiş gibi görünüyor, ve birinci kattaki koridor pencerelerinden birinden dışarıya, üzerindeki sıcaklık dalgalarında bu birden bastıran yazın bir sürü renkli kelebeğinin uçuştuğu ve bu günün havasına canlı, çokrenkli, dalgalanan bir desen gibi örüldüğü kireçli toprakla örtülü tramvay raylarına bakarken, hâlâ katlanmak zorunda olduğum şu budala asistanlardan biri birden beni kenara çekiyor ve kulağıma boğuk sesle fısıldıyor: Sizin için bir müzik hikâyem var, sizin için hep bir müzik hikâyesini hazır tutuyorum, bana minnettar olmalısınız... Sonra elime bir zarf tutuşturuyor ve utanç içinde görüş alanımdan kaçarak ilk amfiye girip gözden kayboluyor, sanki karşımda utanç duyulur ve aynı zamanda çok daha fazlasıyla benden utanılırmış gibi.

Zarfı açtığımda, karşıma hayretle *Füg Sanatı*'nı bir gün hemen hemen aslına uygun biçimde tamamlayabilme umudunun beklenen, bildik betimlemelerinden biri değil, *bilakis*, üzerine el yazısıyla ve yanlışlıkla, kurşunkalemle "bizim için kullanılabilir değil" notu düşülmüş, apaçık biçimde benim adıma düzenlenmiş, Kärnten Bölgesi'nin sağlık sigortasının bir yurtdışı raporu çıkıyor.

Her ne kadar ilkin, profesörüme vekaleten *Frescobaldi'den J. S. Bach'a Toccata'nın Gelişimi* derslerinin kapanışını 1 numaralı amfide boş sıralara anlatmayı üstlenmişsem de, profesörüm İkinci Dünya Savaşı'nın sonundan bu yana iki yılda bir kelimesi kelimesine hep yeni baştan başladığı, "Waldstein Sonatı"nın temposunda yerine getirebilmek için SS çizmeleriyle girmekte ve yanında getirdiği metronomu 160'a ayarlayarak çalıştırmakta ısrarlı olduğu, ayrıca benim gibi kendisine vekalet eden asistanların yanlarında bir metronom getirmelerini ve ona vekalet ederken metnini aslına uygun bir biçimde boş amfi sıralarına sunabilmek için 160'a ayarlanmış metronomu çalıştırmalarını istediği ve bir ritüel olduğunu vurguladığı bu dersi, daha iki yıl öncesine kadarki gibi, yine hiçbir değişikliğe uğramadan kelimesi kelimesine şahsen anlatmak için –ya da benim de aralarında olduğum dalkavuk asistanlarından birine anlattırmak için– artık eskiden olduğu kadar iyi görünmediğinden, 1 numaralı amfiye girmek yerine o gün hızla üniversiteden çıkıp gidiyorum.

Ana girişten geçerek binayı terk ettiğimde, hep beklendiği gibi *Schottentor'daki çembere değil, bilakis tümüyle başka bir yere, hiç beklenmedik biçimde üniversitenin* öte yanında kalan ve orada tam yukarıdaki, yaklaşık o yükseklikteki Alserstraße'ye yürüyorum, sanki tam o anda eski Genel Hastane'nin engelliler salonlarından ve mahvolmuş avlularından dışarı üflenmişim gibi, uzaklara, çok yükseklere, neredeyse Hernals çevreyoluna varıncaya dek yukarılara!

Sık sık, saatlerce durmadan, odanın içinde nedenini bilmeksizin bir aşağı bir yukarı yürüyorum, bugün tam da yeniden saatlerce durmadan odanın içinde nedenini bilmeksizin bir aşağı bir yukarı yürürken, birden o ana kadarki varlığımın mekânda

sadece saatlerce durmaksızın biraşağıbiryukarıyürüyüşten başka hiçbir şey olmadığını fark etmek zorunda kalıyorum.

Burada kaldırım ve sokakların dolu olduğu koyu lekelere dikkatlice bakmak zorundayım, sanki bu alacakaranlıkta beliren mika desenli asfalt gözler tarafından yere çekiliyormuşum gibi.

Önce, bunların geceleyin aşağıya, sokak ve kaldırımlara düşen büyük yağmur damlalarından kalan izler olduğunu sanıyorum. Ancak lekeler öğle sıcağında da emilmeyince, kaldırım ve sokaklara sürekli olarak o günün kavrulan göğünden ya da daha çok bizzat Viyana halkı tarafından düzenli olarak tükürüldüğünü, tükürük yağdırıldığını düşünebiliyorum sadece, bu sonuncu beni hiç mi hiç şaşırtmadı, böylesi kara lekeler bundan sonra hiç kaybolmazdı.

Son zamanlarda sürekli göğün Viyana çatılarından kentin üzerine çok sık, çok fazla sıklıkta bile bile tükürüldüğü, kentin adamakıllı *tükürüklendiği* kuşkusu ve duygusuna kapılıyorum.

Bir de, kent yönetimi farkında olmadan gündüzleri çok sayıda sokak lambasını yanık tutarsa...

Klosterneuburg'a Kaçış Girişimi

Bazı günler, sabahları, çoktan bitmiş gibi başlar. Sis öte yanına geçilemeyen ışık huzmeleri oluşturur ve artık patlayan ve yavaş yavaş boşalan gecenin sözümona "ışığı" evlerin duvarlarını küf gibi kaplar, sonra ağaran günün vurduğu o duvarlar, birazdan daha hızlı bir biçimde parçalanır ve böylece zaten hep başka türlü olduğundan daha öfkeli biçimde harap olurlar.

Böyle bir günde, Schottentor'da D hattının bir tramvayına binip Nußdorf'a dek gittim ve orada "Dr. Richard" otobüs şirketinin Klosterneuburg'a giden bir otobüsünü bekledim.

Bu Klosterneuburg'a giden Dr. Richard otobüsünü beklerken, Nußdorf İstasyonu'nu, özellikle de mekâna amonyak benzeri bir koku yayan katran duvarlı pisuarı yakından incelemeye alma ihtiyacı duyuyorum.

Art nouveau tarzdaki eski varoş istasyonlarında bulunan kamusal Viyana pisuarları gayet gizemlidir. Katran duvarlara sarı kirece benzeyen bir şey yapışmıştır, pisuarın ağzının ızgaralarının üzerinde genellikle yırtık prezervatifler bulunur, pisuarların ağzı çoğunlukla tıkalıdır, öyle ki bütün pisuar alanı seyrelmiş çişle

dolup taşar, duvarlarda da nezaket kuralları gereği daha tuvaletten çıkmadan giysilerin kapatılıp düzeltilmesine açıkça dikkatleri çeken pirinç levhalar asılıdır, çevresinde sayılamayacak kadar çok kişi, adlarını ve insan üreme organlarının sade halk sanatının basit çekiciliğiyle idealize edilmiş resimlerini yağlı, parlak katran kaplamaya çizmiş, doğrusu genellikle böylesi bir yükseklikte, yukarıdaki çizimler ve yazılarla neredeyse artık mekânın tavanını süslemek için, en azından iki ya da üç metrelik bir merdiven gerekli olurdu.

Birden birinin içeri girebileceği, beni tehdit edebileceği, yere indirip başımın arkasına bir tokat atabileceği, enseme elinin kenarıyla hain bir vuruş yapabileceği ve bunun üzerine yüzümün, kafamın bütünüyle akıp giden çişin içinde dağılacağı korkusuna kapıldım.

Bana uzun süredir pusu kurmuş ve beni beklemiş birinin sonunda bana yaklaşmak için birdenbire mekâna girmesinden çoğunlukla endişe ettim. Birçok kez erkeklerin izlenmiş olabileceği söylenir, bütün gün ve haftalarını tuvaletlerde geçirirler, çoğunlukla çok dikkat çekmemek için bir köşede saklanırlar, bazen de solunda ve sağında işeyenleri olabildiğince etraflı gözlemek için oluğun önünde dururlar. Sık sık böyle biri tarafından feci şekilde dövülmekten ve ardından yüzümün, kafamın akan çişin içinde yüzeceğinden korktum.

Viyana'nın art nouveau pisuarlarının şu öğrenilen hastalığı işte!

Nußdorf İstasyonu'ndaki tuvalet ziyaretini bu mekânın tehdit edici bir müdavimiyle karşılaşmadan ardımda bıraktım, önceki gecenin izmaritlerinin hâlâ yağlı zeminin üzerinde durduğu boş bekleme salonundan geçerek istasyonu terk ettim, sonra

Dr. Richard otobüsü geldi, otobüse binip bir bilet aldım ve Klosterneuburg'a gittim.

Başlangıçta tasarladığım gibi, manastırı ve kiliseyi gezmeyip bir tren yolu alt geçidinden geçerek Tuna'ya yürüyorum.

Küçük meyve-sebze bahçelerini, bahçelerdeki tahta kulübeleri, okunmayan yazının satırlarında bölünmüş bir araziyi, KAYNAK KORUMA ALANI! GİRMEK VE KİRLETMEK YASAKTIR tabelalarını, çitle çevrilmiş çeşmeleri, sokağın altını aşındıran Viyana'nın dağlarının eteklerinden gelen erimiş kar sularını, sağda solda sürünen, atılmış, paslanmış benzin bidonlarını, çalıların arasındaki kırık kavanozları, ayrıca toz süpürgelerini, tuğla parçalarını, bu bataklığa gömülen telefonsuz telefon kulübelerini ve son olarak harabe halindeki kum ocaklarının işaretini anıyorum.

Tuna kıyısında nehir gemilerini[1] "çalışmaz" durumda buluyorum; kısa süre öncesine dek gemi seferleri için bilet satın alınan, ama gemi çalışmadığından artık bilet satın alınamayan küçük evin ahşap kirişlerine geçen kışın soğuğunda cam kırılması gibi donmuş bir eşekarısı sürüsü yuva yapmış, bazen geçen soğuklarda dondurucu havanın ezdiği böceklerden birinin saydam kabuğunun çatı kirişinden sallandığını görüyorum. ESKİ NEHİR GEMİSİNDE ESPRESSO yanmış, binanın yarısı kömür olmuş, terasta kül kokusu duyuluyor. Size Tuna'nın karşı kıyısında bulunan Korneuburg Rafinerisi'nin silo ve kazanlarını daha ayrıntılı olarak betimlemeyi pek isterdim, bu bağlamda önümde süzülen bir mavnadan söz ederdim ve bu betimlemede tekneyi "çekiçle vurulmuş erimiş metalden geçen kara bir çizgi" olarak

1 Almanca özgün sözcük "Rollfahre", bir nehrin iki kıyısı arasında malzeme nakli ve ulaşım için gerilmiş tel halatlar aracılığıyla ilerleyen gemileri vb. betimler. (ç.n.)

çizdirirdim, ancak o gemi beni Klosterneuburg yönüne geri sürüklüyor[2], Viyana dağlarının eteklerinden gelen erimiş kar suyunun altını aşındırdığı sokakta giderken bir işçiyle karşılaşıyorum, işçi muhtemelen bir damperli kamyonun benim Tuna kıyısında olduğum sırada sokağın bu noktasına boşalttığı bir kum yığınıyla uğraşıyor, küreğiyle sokaktan kaldırdığı kumu pislik birikintisine ve birikintinin içinde yüzen, sokağın altını aşındıran Viyana dağlarının eteklerinden gelen erimiş kar suyunun içine atıyor.

Kum sokaktan yolun su oluğuna serpiliyor, kısa sürede akan erimiş kar suyunu kaplıyor ve sanki kum akan erimiş kar suyunu içine alabilirmiş gibi bir görüntü oluşuyor, kum, diyorum kendi kendime, erimiş kar suyunu kendi içine hapsedip kaplayacak, kesinlikle böyle görünüyor, diye düşünüyorum, her şey sadece buna işaret ediyor, ama sonra su yeniden akmaya başlıyor ve kum suyu değil, tersine, su kumu içine alıyor.

Bu olayın önlenemez tekrarları işçinin hep daha güçlü ve daha hızlı bir biçimde kürek atmasına yol açıyor, bunu hep daha hızlı ve daha da uçsuz bucaksız bir kum serpme izliyor, bu sırada suyun da buna uygun olarak hep daha hızlı akmaya başladığını ve yine yolun altını aşındırdığını görmezden gelemiyorum.

İşçiye aşağı yukarı şöylece sözler söyledim:

"Affedersiniz, tanımadığım birine kolayca hitap etmek doğrusu tarzım değildir ve hatta insanın tanımadığı birine ve onu tanımayan birine hitap etmesini inanılmaz bir utanmazlık olarak kabul ederim." Tanımadığım insanlarla konuştuğum durumların bir elin parmaklarını geçmediğini, çünkü kesinlikle gerekli olduğunda yabancı kişilerle konuştuğumu ona açıklıyorum.

---

2 Jonke burada "ziehen" yüklemini iki farklı anlamıyla kullanarak bir dil oyunu yapıyor. "Eine linie ziehen lassen" bir çizgi çizdirmek ve "ziehen zurück nach" bir yere geri sürüklemek anlamında. (ç.n.)

"Ancak şimdi", diye açıklamayı sürdürüyorum, "en azından şu ana dek bana yararsız görünen çalışmanızı izlerken, yaptığınız işin yönteminin beni hüzünlendirdiğine dikkatinizi çekme gereği duyuyorum."

İşçi kum yığınından kumu yolun su oluğuna kürekle atmayı sürdürüyor ve sokakta artık hiç kum, kum yığını kalmadığında, bulunduğu yere ikinci bir kum yığını getirilecek ya da ona başka bir yerde kum yığınından herhangi bir yere kum küretilecek.

İşine ara veriyor, bana dostça bakıyor ve benim ona kolayca hitap etmemin onun için hiç fark etmediğini, zaten tam da bir "nefes molası" vermek istediğini ve şimdi sonunda sadece bu nefes molasını vermeye niyetlenmek değil, aynı zamanda onu uygulamak için de hoş bir fırsat doğduğunu söylüyor.

İşçi küreğinin sapına yaslanıp soluklanıyor.

Aniden, neredeyse korkutucu bir halde, bu arada su akışını, kum da serpilmesini tamamladı.

Ne öğrenmek istediğimi soruyor işçi.

Nehir gemisi ne zaman çalışacak diye soruyorum. İlk olarak, diye yanıtlıyor, bir nehir gemisi hakkında hiçbir şey bilmiyormuş, bu bölgede nehir gemisi gibi bir şeyin olduğunu hiç duymamış, ikinci olarak, bu nehir gemisi var olabilirmiş, ama o ne zaman çalışıp, ne zaman çalışmayacağını asla bilemezmiş, zira ilk olarak bir gemiyi görmek şöyle dursun daha ondan söz edildiğini bile duymamış, ikinci olarak da, bugün ilk kez burada, bu bölgede çalışıyormuş ve önüne bu kum yığını konularak onu işlemesi söylenmiş.

Bana Klosterneuburg Turizm Danışma Bürosu'na sormamı öğütlüyor, çünkü oradakiler bunu bilmek zorundaymışlar, bunu söylemeye yetkililermiş.

Verdiği bilgi için teşekkür ediyorum, bir kez daha ona kolayca hitap ettiğim için özür diliyor ve veda ediyorum, bunun üzerine

işçi sokaktaki kum yığınından kumu yolun su oluğundaki pislik birikintisine küreme işini sürdürüyor ve bir emir almışçasına su yeniden akmaya, kum da yeniden serpilmeye başlıyor...

Bu kum küreme işi artık bütün gün aklımdan çıkmayacak, diye düşünüyorum, o sırada Klosterneuburg'un küçük sebze-meyve bahçesi bana yaklaşıyor ve kısmen bozulmuş, kısmen bakımlı, oturulan ya da oturulmayan tahta kulübeler ve küçük sebze-meyve bahçesi evleriyle dolu, okunmayan yazının satırlarında bölünmüş arazi, beni şaşırtarak, matematiğin benim için açıklanamaz olan olgusunu, doğanın sonsuz geometrik dizi denkleminin gizemli bulmacasını akla getiriyor.

Başlangıç noktasına geri dönüyorum, ancak ne bataklığa gömülen telefonsuz sarı telefon kulübelerini ne de okunmayan yazının satırlarında bölünmüş sebze-meyve bahçesi arazisini ayrıntılı olarak betimleyebiliyorum, çünkü birdenbire bu bölgedeki insanların "hava konuşmacıları" olduğu kuşkusuna kapılıyorum. Bir şey bana işaret ediyor gibi geliyor, pırıl pırıl, titreşen bir bağırışın göğe yükseldiğini duyuyorum, havada dolanıyor ve onlardan birinin benimle karşılaşmaya çalışabilmesinden korkuyorum.

Ama onlardan biri ortalıkta görünmüyor, bilakis açık bir bahçe kapısından bir köpek fırlıyor, havlayarak neredeyse boğazıma dek sıçrıyor, tir tir titriyorum. Elbette köpek hemen ondan korktuğumu fark ediyor, bunun üzerine bana daha fazla musallat oluyor, çünkü insan bir köpekten ne kadar korkarsa, köpek ona o denli musallat olur.

Bu yerinde duramayan koca av köpeği pantolonumu ısırmaya başlıyor, benim bu köpek için gülünç biri olduğumu düşünmekten kendimi alamıyorum, pantolonumu şiddetle çekiştiriyor, her an pantolonumu biraz daha parçalıyor, lime lime ediyor.

Sonunda bahçedeki evin içinden tiz bir ıslık sesi duyuyorum. Köpek hemen pantolonumu ısırmayı bırakıyor, yeniden bahçeye koşuyor, kulübesinin içinde gözden kayboluyor ve neşeyle havlıyor.

Artık yoluma devam etmek istiyorum, ama harekete geçemeden sebze meyve bahçesinin evinden çıkan koca göbekli bir adam beliriyor, adamın yuvarlak gözlükleri kırmızı, şiş yüzüne hiç mi hiç yakışmıyor, bana yaklaşıyor, kibarca canını sıkan talihsiz olay için özür diliyor, bu olayın tüm sorumlusu kendisinin ihmalciliğiymiş, çünkü bahçe kapısını kapatmayı unutmuş, böylelikle köpek dışarı koşma ve bana musallat olma fırsatı bulmuş, ama o, kentten ancak şimdi gelmiş, orada bir şarap deposu varmış, şarap satıyormuş, yani bir şarap tüccarıymış ve kentteki şarap deposundan sebze meyve bahçesindeki eve ancak şimdi dönmüş, ne yazık ki bahçe kapısını ardından kapamayı unutmuş, köpeği de muhtemelen hemen bunu fark edip, bana musallat olma fırsatını, bu uygun uygunsuz fırsatı kaçırmamış.

"Biliyor musunuz, aşırı bir oyun güdüsüyle hayat dolu bir hayvan, çok sinirli, ama zararsız da; yalnızca bir şey, biliyor musunuz, tek şey: pantolonlara gidiyor, pantolonları parçalamak için çıldırıyor, deyim yerindeyse coşkulu bir pantolon ısırıcı o. Hiç değilse bazen ona orada burada bir pantolon parçalama olanağı tanımak için, sık sık köpeğimin önüne artık iş sırasında kullanamayacağım eski bir pantolonumu atıyorum. Ayrıca köpeğimin az önce pantolonunuza hemen diş geçirmemiş oluşuna çok şaşırıyorum, çoğu zaman engel olmama imkan vermeden genellikle birkaç saniyede bir pantolonu parçalar, sanırım, pantolonunuz hâlâ tek parça olduğu için kendinizi şanslı sayabilirsiniz. Şu anda fark ettiğim üzere, çok geniş bir pantolon giyiyorsunuz, bu yüzden köpeğimin özellikle sizin pantolonunuza kıyamamış olması daha da şaşırtıcı, çünkü o coşkulu bir geniş pantolon

düşkünü, özellikle geniş, mümkünse de rüzgârda dalgalanan pantolon düşkünü ve söz konusu pantolon ne kadar genişse, o kadar hızlı bir biçimde köpeğim tarafından ısırılır, boru paça pantolonların yarıçapında ve pantolonun dalgalandığı rüzgârın şiddetinde onun parçalama ve ısırma hızının kapasitesi ve yoğunluğu saptanabilir. Bu nedenle sizinkine benzer geniş pantolonlar giyiyorum, pantolonu da artık işte giyemediğimde, böylelikle köpeğimin önüne olabildiğince geniş pantolonlar atabiliyor, ona olabilecek en sık biçimde geniş pantolonlar parçalama olanağı sunabiliyorum. Ama köpeğimin pantolonunuzu parçalamasını son anda önleyebilmiş olmam iyi bir şey, çünkü diğer türlü birdenbire pantolonsuz kalırdınız," diyor şarap tüccarı.

Şarap tüccarının bir kadeh "Kellerstolz" içme davetini kabul ediyorum, ama hemen ardından pişman oluyorum.

"Biliyor musunuz," diyor, "bu çevrede bana pek iyi gözle bakılmaz, hiç sevilmem. Bunun neden böyle olduğunu kendime açıklayamıyorum, özellikle de şarap tüccarları genellikle köy ya da kentlerinde en yüksek itibar sahibi oldukları için, çünkü normal şartlarda söz konusu yerlerde oturanlar şarap tüccarlarına ya da şarap ticaretine bağımlıdır. Viyana'da sürekli Avrupa'nın en iyi şarabını depolamama karşın, burada hiç saygı görmüyorum. Bu bölgede şarap tüccarlarına karşı dolap çevirmek sıradan görünüyor, burada saygısızca yok sayılmam da oyunun kuralı. Belki de buralı olmadığımdan hor görülüyorumdur; ben Viyanalı'yım ve diğerleri, sebze meyve bahçesi sahipleri ya da şu 'küçük ölçekli konut kurucular' denenler olsun, Viyanalı değil, Klosterneuburglular, böylelikle bu insanlar için ben muhtemelen bir yabancı maddeyim.

Ayrıca bu 'konut kurucu' denenler bir gece benim önemli miktarda kerestemi çaldılar, düpedüz sinsice taşıyıp götürdüler! Bir sabah evimden çıkıyorum, birkaç gün önce satın aldığım

kerestenin kalitesini bir kez daha gözden geçirmek istiyorum, onları yığdırdığım yere gidiyorum, bir de ne göreyim: Şaşıracaksınız, keresteden iz bile yok, tahtayı hatırlatacak hiçbir şey yok, talaşlar bile gitmiş; keresteyle dolu bir yer yerine yerde tahtasız bir alan görüyorum. Böylesi yıldırma hareketlerine çaresizce maruz kaldım, insanlar her şeyi deniyorlar, beni buralardan kovmak için hiçbir şeyden çekinmiyorlar. Ama kendimi buradan kovdurmayacağım, ne pahasına olursa olsun kovdurmayacağım kendimi, her ne kadar bu bölge bana gittikçe iğrenç gelse de burada kalıyorum, tam da inadına ve buradaki insanlara beni öyle kolayca kovamayacaklarını göstermek için apaçık keyifli bir yaşam sürüyorum, yaşamımın içine etmelerine izin vermeyeceğimi de insanların gözlerinin önüne sereceğim ve insanın her zaman, her yerde daha en baştan herkese yaptıkları hiçbir şeye katlanmayacağını göstermesi önemlidir."

Şarap tüccarının gevezelikleri sırasında geçen gece rüyamda kafa derimi gördüğümü hatırlıyorum.

Rüyamda kendi kafa derimi ve onun üzerindeki büyük beyaz çemberleri gördüm. Beyaz çemberleri saçımdan silkeleyince kafa derimden kar yağmaya başladı, çünkü kafamın düzlüğünde kış bastırmıştı.

Şarap tüccarı konuşmasını sürdürürken, ben gördüğüm rüyanın etkisi altındaydım, artık onu hiç dinleyemez hale geliyorum, çünkü saçlarımın Ocak ayı bir kez daha gözlerimin önüne geliyor, sonra büyük beyaz çemberler kayboluyor, yok oluyor, yalnızca beyaz noktalar ve benekler. Bu beyaz nokta ve benekleri kafa derimden uzaklaştırmaya, kazımaya çalışıyorum, ama sonunda ilk beyaz nokta ya da beneği uzaklaştırdığımı sandıktan sonra, diğerini kazıyarak çıkarmaya koyulduğumda, daha önce uzaklaştırdığımı sandığım ilkinin yeniden ortaya çıktığını keş-

fediyorum. Ardından kendimi bundan böyle yalnızca ilk benek ya da noktayı kafamdan kovmakla sınırlandırıyorum, yaşamın bu noktasına yoğunlaşıyorum, bir diğer beneği uzaklaştırmaya girişseydim, o ilk benek ya da noktanın yeniden ortaya çıkacağını biliyorum, şu an için hiç değilse kafamda *bir* beyaz benek ya da noktanın eksik kalması önemli. Sonra başımın yaylasından tek benek ya da noktayı uzaklaştırmak istemenin de saçmalığını fark ediyorum, çünkü tüm beyaz nokta ya da benekler gittikçe büyüyor, her biri benim tüm kafa derimin en aşağı yarısı kadar oluyor ve bu kadar çok sayıda kafaderisininyarısı büyüklüğünde nokta ve beneğin kafa derimin üzerinde barınmasının mümkün olmasına şaşıyorum. Sonra kafa derimin gerçekte yalnızca tek büyük beyaz benek, buz tutmuş karlı bir çatı, düşüncelerin üzerindeki kış olduğunu fark ediyorum.

Dalavere ve bu bölgede çaresizce maruz kaldığı yıldırma hareketlerinin anlatımlarının ardından, şarap tüccarı bana sinsice bu çevrede ne işimin olduğunu, burada ne aradığımı ya da ne kaybettiğimi soruyor, ben de ona buraya nehir gemisi nedeniyle, bütünüyle bir nehir gemisi olayı için geldiğim, ama şimdi hemen, derhal, önemli, artık zamanı gelen bir randevu nedeniyle gitmem gerektiği yanıtını veriyorum,

ve veda bile etmeden çabucak gidiyorum, hayır, gitmiyorum, koşuyorum, artık bitmiş olan bugünlerden birine o daha başlamadan önce geri dönüyorum,

bu öğleden sonra gecesinin öğleden önce akşamında,

evet, bu gün daha ağarmadı.

Hernals Ekonomi Felsefesi

Kahverengi pencere pervazları Hernals'ın simgesidir.

Hernals'taki tüm pencere pervazları kahverengiye boyalıdır ve Hernals'ta kahverengiye boyalı olanlardan başka bir pencere pervazı gördüğümü hatırlamıyorum.

Hem kahverengiye boyalı pencere pervazlarında, hem de kahverengiye boyalı pervazlı pencerelerden yükselen kokuda, başka bir yerde değil de Hernals'ta olduğumun sürekli farkına varıyorum, çünkü o zaman başka hiçbir yerde olamadığımı biliyorum, çünkü o zaman başka bir yerde olmanın mümkün olmadığını biliyorum.

Krep, patates salatası ya da kızarmış fileto et kokusu da olsa, bunun bir Hernals kokusu olduğunu, bir Hernals kokusu olması gerektiğini gayet iyi biliyor ve duyumsuyorum, çünkü bunun Hernals kokusu olmaması kesinlikle mümkün değil.

Patates salatası Hernals'tan başka yerde patates salatası kokar, oysa Hernals'taki patates salatası Hernals kokar. Bir Hernals patates salatası...

Bir Hernals patates salatası nasıl Hernals kokuyorsa, Hernals şnitzeli de Hernals kokar.

Hernals kokusu, büyük olasılıkla, Hernals duvarları, Hernals avluları, Hernals sokakları, Hernals kanalizasyon delikleri ve Hernals lokantalarıyla bağlantılıdır, o kadar bağlantılıdır ki, insan bunun bir Hernals kokusu olduğunu hemen fark eder, tıpkı bir Hernals kanalizasyon deliği ya da bir Hernals lokantasını Hernals'ta bulunmayan bir kanalizasyon deliğinden ya da Hernals'ta bulunmayan bir lokantadan ayırmanın da tamamen mümkün olması gibi.

Hernals'ın avlularında ve arka avlularında insanlar çamaşır ipleri gererler ve ben hemen Hernals avlularına gerilen çamaşır iplerinin tipik Hernals çamaşır ipleri olduğunu ve Hernals'ın arka avlularında kurutulmak için asılan ve Hernals havasındaki Hernals kurumuyla yeniden kirlenen çamaşırın bir Hernals çamaşırı, hiçbir kuşkuya yer bırakmayan bir Hernals çamaşırı olduğunu bilirim!

Oturduğum evin karşısındaki garaj ve benzin istasyonu kusursuz bir Hernals garajı ve bir Hernals benzin istasyonudur ve benzincinin gülüşünün, muzır şakalarının, pembe yanaklarının, gözlerinin altındaki ve dudaklarının üzerindeki kabarık etlerin ve şişkin kırmızı burnunun Hernals gülüşü, Hernals muzır şakaları, Hernals pembe yanakları ve herhalde benzincinin gözlerinin altındaki ve dudaklarının üzerindekilerin Hernals'a özgü kabarık etler olmadığına inanmak mümkün değildir, açıkçası, benzincinin şişkin kırmızı burnunun bir biçimde Hernals şişkin kırmızı burnundan başka bir şey olabileceğini sanmak da düşünülemezdi, çünkü böylesi şişkin kırmızı burunlar yalnızca Hernals'taki yüzlerden çıkabilir, daha önce başka bir yerde bu biçimde şişmiş böylesi burunlar gördüğümü hatırlamıyorum.

Orada burada kap kacak tıngırtısı, kadınların dırdırlarını ve ne zaman biri bir musluk açsa fışırtısını duyuyorum.

Zaman zaman kahverengi pencere pervazlarını ve evlerin kirli duvarlarını yalnızca Hernals'la değil, Ottakring ve Favoriten'le de ilişkilendiriyorum.

Bazen de Hernals'ın ayırıcı özelliklerini bütün Viyana, Aşağı Avusturya ya da Steiermark'la ilişkilendiriyorum.

Sık sık tüm Avusturya ve Avrupa'yı Hernals olarak, tek Hernals olarak hissettiğim oluyor.

O zaman, yeryüzünün yeryüzü olarak değil de, güneşin çevresinde dönen bir "Hernals küresi" olarak adlandırılması gerektiği duygusuna kapılıyorum.

Apartman dairemin kapısının önündeki koridorda bulunan pencereye saksılar koymuştum. Saksılardaki tohumları ve çiçekleri her gün suladım. Ama komşular tohumlara zarar verdiler, açan çiçekleri kopardılar, kökleri topraktan söktüler ve saksıları topraklarıyla birlikte koridorun penceresinden avluya attılar. Ertesi gün apartman görevlisi bağırıp çağırarak beni suçladı, bu muazzam bir alçaklık, inanılmaz bir utanmazlıkmış, koridor penceresinden avluya bir şeyler atmak zaten yasakmış, çöp kovaları bu nedenle orada duruyormuş, yoksa başka *ne için* varmış çöp kovaları, üstelik bütün saksıları koridor penceresinden avluya atmaya cesaret etmişim, bu patırtı ve bu pislik de cabasıymış, avluyu aslında daha dün süpürdüğü halde, bugün bir kez daha süpürmek zorundaymış, ama bunu yapmıyormuş, bunu yapmayı asla düşünmüyormuş, bunu ben yapmalıymışım, yoksa ev sahibine haber verirmiş, bunun üzerine ev sahibi beni kesin evden çıkarırmış, zaten buna hakkı varmış, çünkü o zaman o ve diğer kiracılar sonunda ben pis domuzdan kesin bir biçimde kurtulurmuş ve avluyu gerçekten yeniden süpürmek zorunda kalırsa,

şayet ben avluyu süpürmeye hazır değilsem, avlunun yeniden süpürülmesinin tutarını ona ödemeliymişim vesaire vesaire.

O zamandan beri koridor penceresine çiçek koymuyorum, koridor penceresine çiçek koymaktan vazgeçtim, çünkü koridor penceresine çiçek koymanın anlamı yok, hayır, yalnızca anlamsız değil, imkânsız da, zira koridor penceresine çiçek koymak alışılmış bir şey değil, hatta sık sık bir evden çıkarma nedeni bile olabilir.

Apartmana girip merdivenlerden çıktığımda ve dairemin kapısını açtığımda, hep diğer tüm dairelerin kapıları da açılıyor, insanlar dışarı çıkıyor ya da kuşkulu gözlerle kapı aralıklarından bakıyorlar, sanki benim apartmana girmem bile, merdivenlerden çıkmam bile ve dairemin kapısını açmaya cüret etmem bile utanmazca ve küstahça bir durummuş gibi.

Sık sık dairemin zili çalınır ya da kapısına vurulur. Bir konuğu karşılamak için kapıyı açarım, ama kapının önünde bekleyen bir konuk yoktur, orada asla biri yoktur. Her zaman biri, komşulardan biri beni rahatsız etmek için zilimi çalar ya da kapıma vurur. Genellikle gecenin bir yarısında.

Son zamanlarda zil çaldığında ya da kapıya vurulduğunda artık hiç açmıyorum, kapıya da hiç gitmiyorum, kapıya gitmeyi ya da kapıyı açmayı reddediyorum, çünkü kapının önünde bir konuğun beklemediğini, bu muzipçe zil çalmayla benimle dalga geçmek için yalnızca komşulardan birinin kasten zili çaldığını ya da kapıya vurduğunu biliyorum.

Dairenin holünde attığım adımlar inceden inceye dinlenip izleniyor ve ben apartmandan ayrıldığımda, binanın tüm pencereleri açılıyor ve herkes bana bakıyor.

Paspaslarını kapının önünden alıp götürmemden korkuyorlar, birinin paspaslarını çalabilmesinden sürekli endişe ediyorlar.

Bazıları o kadar ileri gidiyor ki, kimsenin paspaslarını çalmayacağından bütünüyle emin olmak için, ayaklarını sildikten sonra paspaslarını evin içine alıyorlar.

Bunlar Hernals âdetleri, Hernals alışkanlıkları, bu Hernals geleneği, Hernals göreneği, Hernals gelenek *ve* göreneği.

Girilen her apartmanda kapılar açılıyor, koridordan geçildiğinde ya da merdivenden çıkıldığında, bütün kapılar açılıyor, insanlar dışarı bakıyor ya da çıkıyorlar, meydan okurcasına o kişinin karşısına dikiliyorlar, ona kuşkulu gözlerle bakıyorlar ve kimi aradığını soruyorlar. Hernals'taki bu insanların yaşamı böyle sürekli bir "kapıaçmakapıkapamaaçıkgözlüğü"!

Sık sık kapımın önüne bozulmuş, kullanılmış, leş gibi kokan konserve kutuları ve başka çöpler atılıyor. Bozulmuş konserve kutuları paslanıyor ve kapımın önünde patlayarak koridoru kirletiyor.

Bunun üzerine bina görevlisi yeni yıkayıp sildiği koridoruna kapımın önündeki her şeyi attım diye bana hakaret ediyor. Böylesi suçlamalara itiraz edersem de hakaretlerine davam ediyor: apartman sakinlerini böylesi rezaletlerle suçlamak benim edepsizliğimmiş!

Bunu herhangi bir komşu apartmandan gelen insanların yapmadığını nereden biliyormuşum?

Neden Viyanalı insanlar olmasınmış?

Neden Linz'de herhangi biri bu sabah erkenden çöp kovasını Linz Merkez Tren Garı'na yanında götürmek, onunla birlikte Viyana Batı Garı'na yolculuk etmek, orada inip tramvayla *Alser Straße* durağına gitmek, oradan *Elterlein Meydanı*'na kadar "kırk üç"e binmek, sonra yürüyerek Blumengasse'den yukarıya bu apartmanın birinci katına çıkmak, en sonunda bu çöpü gerçekten ait olması gereken yere, sizin daire kapınızın önüne götürmek için almış olmasın!

Jörgerstraße Prelüdü ve Hernals Çevreyolu Füg

Sayın Beyefendi!

Acaba geçen cumartesiyi hâlâ hatırlayabiliyor musunuz? O gün birdenbire pastaneye gitme isteğine kapılmadınız mı? Olumlu bir istek duygusu, değil mi? Siz de bunun üzerine, bana tekrar tekrar inandırıcı biçimde doğruluğu bildirildiği üzere, Jörgerstraße'deki pastaneye gittiniz, değil mi? Büyük olasılıkla yaşamınızda daha önce hiç orada bulunmamıştınız, çünkü bu mekânın neredeyse değişmez bir müdavimi olan babam sizi orada o gün ilk kez gördü.

Vitrindeki *tatlandırıcıyla yapılmış, taklit edilmiş, doğal olmayan, yeşilli kırmızılı doğa manzaralarına* yan gözle bir bakış atarken, pastanenin cam kapısını açtınız. Sonra pastanenin içine girip, birden bir kırmızı plastik koltuğa oturmadınız mı; ve ardınızda-kapanan-cam-kapıyı, hoş-kokulu-kafeye-girişinizi, oturacak-yer-arayışınızı, bu-kırmızı-plastik-koltuklardan-birine-gidişinizi ve bedeninizin-yerleşmesini muhtemelen pek adamakıllı fark etmediniz mi, öyle ki size böylesi hiçbir zaman yaşanmazmış gibi geldi, çünkü siz bu sırada hâlâ vitrindeki *tatlandırıcıyla ya-*

pılmış, taklit edilmiş, doğal olmayan doğa manzaralarını inceleyip, ardından da hâlâ renk negatifi görüntüsü olarak ağ tabakanızda saklıyordunuz? Daha önce koltuğa gitmeden ve ona yerleşmeden, yalnızca birden kırmızı plastik koltuğa oturduğunuzu iddia edebilir misiniz? Daha sonra da kendinize bir Punschkrapferl[1] söylediniz, onu yediniz ve yanında bir bardak su içtiniz, ama çok kısa bir süre içerisinde yeniden pastaneden çıktınız, çünkü büyük olasılıkla tatlı kahve kokusuna daha fazla dayanamadınız, bunu anlayabiliyorum. Evet, hesabı ödediniz ve hemen pastaneden çıktınız.

Ama sizin önünüzden de siyah şapkalı ve siyah paltolu yaşlı bir adam, ellerinde Jörgerstraße'deki pastanenin ambalaj kâğıdına sarılmış bir paket tatlıyla mekândan çıktı, peki biliyor musunuz, yaşlı adam bu paketi ellerinde yatay olarak tuttu, ellerini paket için destekleyici yüzey olarak kullandı, iki elini de, bu yüzden de mekânın kapısını kendi başına açamadı, zira ellerine tatlı paketini tutmak için gerek duyuyordu ve pastane kapısının kolunu çevirmek için boşta eli yoktu, bu nedenle karnında küçük, yuvarlak bir önlük (önlüğün yarıçapı yaklaşık 25 cm.) bulunan, pembe giysili bir tezgâhtar kadın bu noktada ona yardımcı olarak adamın pastaneden ayrılabilmesi için kapıyı açtı. Onun ardından siz de, kapı daha önce kendiliğinden kapanmadan, mekândan çıktınız, çünkü açık kapı kanadını pembeli pastane tezgâhtarının elinden aldınız, dışarıya, Jörgerstraße'ye çıktınız, büyük olasılıkla ağzınızda Punschkrapferl'in dişlerinizin oyuklarına kaçmış artıklarının acı tadı vardı. Adamın peşinden (Hernals çevreyolu yönünde) gittiniz, adamın bakışını sola çevirerek vitrine baktığını gördünüz. Önünüzde giden yaşlı adam, vitrindeki *tatlandırıcıyla yapılmış, taklit edilmiş, doğal olmayan, kırmızılı yeşilli*

1 Rom aromalı, pembe krema kaplı, Avusturya'ya özgü bir tatlı. (ç.n.)

doğa manzaralarını izledi. Sonra başını yeniden ileriye çevirdi, o sırada vitrinin kaldırım boyunca devam ettiği yaklaşık yedi metrelik uzaklığı geride bıraktı, böylece onun görüş açısında kaldırım boyunca artık vitrin değil, kirli, gri bina duvarları uzandı. Evet, yaşlı adam muhtemelen bu nedenle başını yeniden ileriye çevirdi, çünkü kuşkusuz kirli, gri bina duvarlarının görüntüsünü gözlerine gösterme isteği duymuyordu. Vitrinin bulunduğu alan geride kalınca, oldukça yavaş yürüdüğü için, artık yaşlı adamı geçmek istediniz. Ancak tam onu geçme manevrası için adımlarınızı hızlandırdığınız anda, yaşlı adamın kirli, gri bina duvarına yaslandığını gördünüz ve sonra adam tepetaklak yere yuvarlandı(!), biliyor musunuz, kaldırım taşına vururken başının arkasından galiba boğuk bir davul sesi geldi! Eğer çabucak kenara çekilmiş olmasaydınız, doğrudan sizin üzerinize devrilecekti, sizi kendisiyle birlikte yere indirecekti, siz de aynı biçimde yerde yatıyor olacaktınız ve sizin başınızın arkasından da kaldırım taşına vurma sırasında, tıpkı yaşlı adamın başının arkasını kaldırım taşına vurduğu sırada çıktığı gibi, muhtemelen benzer bir boğuk davul sesi çıkacaktı. Kalın bir tahta nasıl duvara kötü yaslanır ve bu nedenle büyük bir gürültüyle yere yuvarlanırsa, yaşlı adam da kirli, gri bina duvarına öyle kötü yaslandı ve büyük bir gürültüyle gerisingeri yuvarlanarak düştü. Hemen büyük bir kalabalık toplandı ve bir kişi yaşlı adamın hâlâ ellerinde, iki eliyle birden tuttuğu Jörgerstraße'deki pastanenin ambalaj kâğıdına sarılmış tatlı paketini çalmaya çalıştı, ama bunu başaramadı, çünkü yerde yatan adamın elleri paketi bırakmadı, tüm bedeni kaskatı kesilmişti, sanki aniden tahta oluvermiş, bir tahta yığınına dönüşmüş gibiydi.

Orada, yerde kaskatı bir halde yatan, Jörgerstraße'deki pastanenin ambalaj kâğıdına sarılmış tatlı paketini son derece güçlü bir biçimde tuttuğundan ellerinden çekilip alınması mümkün ol-

mayan yaşlı adamın çevresinde birdenbire toplanan insanlardan birinin, yerde yatan adamı izlemek için toplanan gruptan birinin aklına bir şey yapılması gerektiği, kesinlikle bir şey yapılması gerektiği geldi, yerde yatan adamı izlemek için toplanan gruptan bir adam birden aklına bir şey yapılması gerektiğinin geldiğini söyledi. Aklına bir şey yapılması gerektiği gelen adam Hernals çevreyolunun yakınındaki bir telefon kulübesine koştu ve muhtemelen acil servise haber verdi, bu sırada toplanan insanlar hâlâ orada duruyor ve yerde yatan yaşlı adama bakıyordu.

Ancak, aklına bir şey yapılması gerektiği gelen, gruptan bir adam muhtemelen acil servise haber vermek için biraz önce Hernals çevreyolunun yakınındaki bir telefon kulübesine koşarak gittiğinde; Jörgerstraße'deki pastanenin ambalaj kâğıdına sarılmış tatlı paketini son derece güçlü bir biçimde tuttuğundan ellerinden çekilip alınması mümkün olmayan ve yerde yatan yaşlı adamı izlemek için toplanan, sonrasında ikiye, üçe katlanan gruptan bir adam; sırtüstü yerde yatan adamı izlemek için toplanan, sonrasında dörde katlanan gruptan bir adam; o gruptan bir şey yapılması gerektiği aklına gelen adam muhtemelen acil servisi aramak için biraz önce Hernals çevreyolunun yakınındaki bir telefon kulübesine koşarak gittiğinde, adam biraz önce koşarak gittiğinde, sırtüstü yerde yatan, Jörgerstraße'deki pastanenin ambalaj kâğıdına sarılmış tatlı paketini son derece güçlü bir biçimde tuttuğundan ellerinden çekilip alınması mümkün olmayan yaşlı adam, kalabalığın içindeki adam biraz önce koşarak gittiğinde, sırtüstü yerde yatan yaşlı adam birdenbire doğruldu, birdenbire ayağa kalktı, böyle apansızın adam ayağa kalkıverdi, canlandı ve daha kısa süre önce ellerinde Jörgerstraße'deki pastanenin ambalaj kâğıdına sarılmış bir tatlı paketiyle sırtüstü yerde yatan kendisini izlemek için toplanan insan topluluğuna hayli ilgiyle baktı, ilgiyle baktı ve ne olduğunu, burada birdenbire bu denli ilgiyle

bakan bir insan grubunun toplanmış olması için ne yaşandığını sordu, durumun ona epey tuhaf geldiğini söyledi adam, o yalnızca Jörgerstraße'deki pastaneden geliyormuş, Jörgerstraße'den aşağıya, yakındaki Hernals çevreyoluna gidiyormuş ve o sırada birdenbire ilgiyle bakan bir grup insan toplanmış, öyle apansızın orada bir grup insan ilgiyle gayet belli bir noktaya bakıyormuş ve ilgiyle, gayet belli bir noktaya yoğunlaşmış olarak bakan insan topluluğunun apansızın toplanma sürecinin hiç farkına varmamış olmasının tuhaf ve ilgi çekici olduğunu açıklamış adam.

Böyle apansızın toplanan insan grubu, böyle apansızın doğrulmuş yaşlı adamın sorularını buz gibi bir suskunlukla yanıtladı ve böyle apansızın toplanan, ilgiyle, yoğunlaşmış bir biçimde bakan grup da yavaş yavaş dağılmaya başladı ve sonunda sadece sizinle yaşlı adam karşı karşıya kaldınız, birbirinize baktınız, iki öküz birbirine birdenbire bir trene bakar gibi baktığında, bir öküz diğer öküzü bir tren gibi görür ve ikiniz de iki trene bakan iki öküz gibi birbirinizin önünde durdunuz, sanki ikiniz de iki öküzmüşsünüz ve öküzlerden biri diğerine bir trene bakar gibi bakıyormuş gibi, işte siz yaşlı adama bir trene bakar gibi baktınız ve yaşlı adam da size, saygıdeğer beyefendi, bir trene bakar gibi baktı, siz onun önünde bir öküzün tren karşısında durması gibi durdunuz ve o da sizin karşınızda Hernals çevreyolunun hemen yanı başındaki Jörgerstraße'de bulunan bir trenin karşısında duran bir öküz gibi durdu.

Ve birbirinizin karşısında böylece dururken, adam birdenbire konuşmaya başladı, evet. "Şu apansızın toplanan, ilgiyle, yoğunlaşmış olarak bakan ve yine aynı biçimde apansızın dağılan insan grubundan geriye kalan tek kişi olarak belki siz burada yaşanmış ya da belki hâlâ yaşanan olay hakkında bana bir açıklama yapabilirsiniz, biliyor musunuz, ben yalnızca Jörgerstraße'deki pastaneden geliyorum, ellerimde pastanenin ambalaj kâğıdına sarılmış

bir tatlı paketini tutuyorum, Jörgerstraße'den aşağıya, yakındaki Hernals çevreyoluna yürüyorum ve birdenbire ilgiyle bakan bir insan grubu toplanıyor, yoğunlaşarak bakan grubun toplanmasını ne gözleyebilmiş ne belli bir biçimde fark edebilmiş olmam bana çok gülünç geliyor, çünkü orada öyle bir anda biriken insanlar aynı biçimde bir anda ortadan kayboldular ve geriye yalnızca siz kaldınız, belki siz çok sayıda insanı kendine çeken olayla ilgili birtakım ayrıntıları biliyorsunuzdur," diye sordu. Siz de yaşlı adama, sizin gözünüzde aslında ne olup bittiğini artık söyleyemeyeceğiniz, ona yalnızca tüm durumu anlatmayı deneyebileceğiniz ve oluşan ya da halen oluşmakta olan olayların olabildiğince eksiksiz bir görüntüsünü betimlemeye gayret edebileceğiniz yanıtını verdiniz. Yaşlı adama aşağıdakileri neredeyse harfiyen söylemediniz mi? "Bugün pastaneye gittim, pastaneye gitme isteğini duydum, olumlu bir istek duygusu, bunu size itiraf edebilirim! Yaşamımda daha önce hiç bulunmadığım Jörgerstraße'deki pastaneye bugün ilk kez gittim. Vitrindeki tatlandırıcıyla yapılmış, taklit edilmiş, doğal olmayan, yeşilli kırmızılı doğa manzaralarına yan gözle bir bakış atarken, pastanenin cam kapısını açtım. Sonra birden kendimi pastanenin içinde buldum ve içeriye girmeden ya da bir yere yerleşmeden kırmızı plastik bir koltuğa oturdum. Ardımda-kapanan-cam-kapıyı, hoş-kokulu-kafeye-girişimi, oturacak-yer-arayışımı, bu-kırmızı-plastik-koltuklardan-birine-gidişimi ve oturuşumu pek adamakıllı fark etmedim, çünkü bu sırada hâlâ, evet, hâlâ tatlandırıcıyla yapılmış, taklit edilmiş, doğal olmayan doğa manzaralarını inceleyip, ardından da renk negatifi görüntüsü olarak hâlâ ağ tabakamda saklıyordum. İşte yalnızca, kendimi yerleştirmeden birdenbire oraya oturmuş bulunduğumu kendime açıklayabiliyorum. Sonra pastanede kendime bir Punschkrapferl söyledim, onu yedim ve yanında bir bardak su içtim, ama çok kısa bir süre içerisinde yeniden pastaneden çıktım, çünkü tatlı

kahve kokusuna daha fazla dayanamadım. Böylece hesabı ödedim ve dışarı çıktım. Ardından sizi, bunu size ben açıklıyorum, ilk kez gördüm. Siz benim önümden pastaneden çıktınız, ellerinizde pastanenin ambalaj kâğıdına sarılı bir tatlı paketi vardı; evet, paketi ellerinizde yatay olarak tuttunuz, ellerinizi paket için destekleyici yüzey olarak kullandınız ve pastanenin kapısını kendi başınıza açamadığınızı tam olarak gördüm, çünkü paketi taşımak için iki ele de gerek duyuyordunuz ve böylelikle pastane kapısının pirinç kaplama kolunu tutmak için boşta eliniz kalmıyordu, bu nedenle küçük, yuvarlak bir önlüğü (önlüğün yarıçapı yaklaşık 25 cm.) bulunan, pembe giysili bir tezgâhtar kadın pastaneden ayrılabilmeniz için kapıyı açtı. Sizin ardınızdan ben de mekândan çıktım, ağzımda Punschkrapferl'in dişlerimin oyuklarına kaçmış artıklarının acı tadı vardı. Sonra sizin ardınızda çevreyolu yönüne doğru ilerledim ve sizin vitrindeki tatlandırıcıyla yapılmış, taklit edilmiş, doğal olmayan, yeşilli kırmızılı doğa manzaralarına baktığınızı gördüm. Bunun ardından, bana göre oldukça yavaş yürüdüğünüz için sizi geçmek istedim, biliyor musunuz, ancak tam sizi geçme manevrası için adımlarımı hızlandırmak istediğim anda, kirli, gri bina duvarına yaslandınız ve birdenbire tepetaklak devrildiniz, yere yuvarlandınız, kaldırım taşına vururken başınızın arkasından boğuk bir davul sesi geldi. Eğer çabucak yana çekilmiş olmasaydım, doğrudan doğruya üzerime düşecektiniz, düşünebiliyor musunuz. Hemen büyük bir insan grubu toplanmıştı ve bir kişi hâlâ ellerinizde tuttuğunuz Jörgerstraße'deki pastanenin ambalaj kâğıdıyla sarılmış tatlı paketini çalmaya çalıştı, zira ellerinizde bir paket tutmanız ve halihazırda tutuyor olmanız büyük olasılıkla sizin durumunuz için rahatsız edici olarak görüldü, ne var ki son derece güçlü biçimde tuttuğunuzdan paketi ellerinizden çekip almak mümkün olmadı, tüm bedeniniz sanki tahtaya, bir karkasa dönüşmüş gibi kaskatı

kesildi. Yerde kaskatı biçimde yatan sizi izlemek için toplanmış insanlardan birinin aklına birdenbire bir şey yapılması gerektiği geldi, birinin aklına kesinlikle bir şey yapılması gerektiği geldi, bir şey yapılması gerektiği aklına gelen kişi, evet, bu adam sonra bu fikriyle muhtemelen acil servise haber vermek için yakınlardaki Hernals çevreyoluna koştu. Ama tam da adamın koşarak gittiği anda birdenbire doğruldunuz, aniden ayağa kalktınız ve size hayli ilgiyle bakan insanlara hayli ilgiyle baktınız, ne yaşandığını, ne olup bittiğini sordunuz, durumun size gülünç geldiğini, yalnızca Jörgerstraße'deki pastaneden geldiğinizi, Jörgerstraße'den aşağıya, yakındaki Hernals çevreyoluna gittiğinizi ve birdenbire hayli ilgiyle yoğunlaşarak bakan bir grup insanın toplandığını, bunun ilgi çekici olduğunu söylediniz, çünkü insanların toplanma sürecinin hiç farkına varamamışsınız. İlgiyle bakan insanlar topluluğu sorularınızı buz gibi bir suskunlukla yanıtladı, dağılmaya başladı, sonunda işte sizinle karşı karşıya kaldık, sadece biz ve birbirimize iki öküzün iki trene bakması gibi baktık. Sonra bana ne olup bittiğini ve size bir açıklama getirip getiremeyeceğimi sordunuz, bunun üzerine size şu ana dek söylediklerimi anlattım, ama bu sözlerle bildiklerim son buluyor, çünkü size yalnızca kişisel olarak ve sırf olayı kaydetmeyi becerebildiğim ölçüde anlatabildim."

Yaşlı adam bunun üzerine size gayet güzelce teşekkür edip, aşağıdaki karşılığı neredeyse harfiyen vermedi mi?

"Sanırım verdiğiniz bilgi gizemi çözmem için yeterli. Anlatımınızın iki bölümü bana her şeyi açıklıyor: başlangıçta söylediğiniz üzere, pastaneye girdiniz, cam kapıyı açarken vitrindeki tatlandırıcıyla yapılmış, taklit edilmiş, doğal olmayan, yeşilli kırmızılı doğa manzaralarına yan gözle bir bakış attınız; dediğiniz gibi, sonra birdenbire kırmızı bir plastik koltuğa oturdunuz, içeriye yerleşemediniz, çünkü hâlâ tatlandırıcıyla yapılmış, taklit

edilmiş, doğal olmayan, kırmızılı yeşilli doğa manzaralarını izleyip, ardından da renk negatifi görüntüsü olarak ağ tabakanızda sakladınız; yalnızca böyle, diye bana açıkladınız, oturduğunuzu hatırlayamadan öylesine oraya oturduğunuzu savunabildiniz. Sonra, diye bana açıkladınız, benim ardımdan pastaneden çıktınız, Hernals çevreyolu yönünde yürüdünüz ve tatlandırıcıyla yapılmış, taklit edilmiş, doğal olmayan, kırmızılı yeşilli doğa manzaralarını izleyişimi gözlediniz.

Gizemin çözümü şöyle: Nasıl ki siz oturduğunuzun farkına varmadınız, oysa oturmuş olmanız gerektiğini gayet iyi biliyorsunuz, çünkü elbette oturdunuz, bununla birlikte hâlâ vitrindeki tatlandırıcıyla yapılmış, taklit edilmiş, doğal olmayan, kırmızılı yeşilli doğa manzaralarını izlediniz ve ardından renk negatifi görüntüsü olarak ağ tabakanızda sakladınız, ben de aynı biçimde, ne gerisin geri yere yuvarlandığımı, ne bu nedenle ilgiyle bakan bir grup insanın toplandığını, ne yeniden ayağa kalktığımı fark ettim, çünkü hâlâ tatlandırıcıyla yapılmış, taklit edilmiş, doğal olmayan, kırmızılı yeşilli doğa manzaralarını izliyor ve ardından renk negatifi görüntüsü olarak ağ tabakamda saklıyordum. Sizin pastanenin vitrinindeki tatlandırıcıyla yapılmış, taklit edilmiş, doğal olmayan, kırmızılı yeşilli doğa manzaraları tarafından kafa karıştırıcı biçimde aydınlatıldığınız ölçüde, ben de tatlandırıcıyla yapılmış, taklit edilmiş bu doğa manzaraları tarafından kafa karıştırıcı biçimde aydınlatılmış oldum, öyle ki çevremde bir grup insanın toplanıp dağıldığını fark etmedim. BÜTÜN BUNLAR AHMAKÇA DEĞİL Mİ YAHU?"

Bütün bunlar elbette ahmakça, diye yaşlı adama karşılık verdiniz ve birbirinizin karşısında durmayı sürdürdünüz, ama birden dönen mavi ışığıyla yeşil bir ambulans ortaya çıktı ve gelip ikinizin yanında durdu. Şoför arabadan indi, gayet heyecanla olayın nerede yaşandığını, yaşlı adamın nerede yattığını sordu, Hernals

çevreyolundaki bir telefon kulübesinden arandığını, yaşlı bir adamın kaldırımın ortasında yere yığıldığını, Jörgerstraße'deki pastanenin yanındaki kaldırımın ortasında yattığını anlattı. Yaşlı adam ambulans şoförüne durumu açıkladı: "Talihsiz bir yanılgının kurbanı oldunuz; çok üzgünüm, ama," bu sırada yaşlı adam işaret parmağını size doğrulttu, "buradaki beyefendi benim tanığımdır: Pastaneye gittim, sonra pastaneden çıktım; bu adam rastlantıyla peşimden geldi; ben pastanenin vitrinindeki tatlandırıcıyla yapılmış, doğal olmayan, taklit edilmiş, kırmızılı yeşilli doğa manzaralarına hayran oldum ve sonrasında bir şey hatırlamıyorum. Bu adam neler olup bittiğini bana tatlılıkla anlattı. Birdenbire yere yuvarlanmış ve yerde kaskatı bir halde yatmış olmalıyım; sonra herhalde çevremde toplanan insanları şaşırtarak aniden ayağa kalktım. Eğer bu adam bana her şeyi anlatmasaydı, hiçbir şeyden haberim olmayacaktı. Bütün bunlar ahmakça değil mi yahu?"

Evet, elbette ahmakça, diye onayladı ambulans şoförü, ama acaba belki hiç değilse kısa süreliğine onunla gelmek ister mi diye sordu ambulans şoförü yaşlı adama, çünkü sert kaldırım taşına çarpma sırasında hafif bir beyin kaymasına maruz kalması kesinlikle mümkün olabilirmiş; ancak yaşlı adam karşı çıkarak hayır dedi, bir beyin kaymasına maruz kaldığını sanmıyormuş, çünkü kendisini harika hissediyormuş, tıpkı bir balığın kendini suda hissettiği gibi, kendini şimdi Jörgerstraße'de böyle hissediyormuş, bir neden yokken sizinle gelmem, diye açıkladı yaşlı adam ambulans şoförüne, mümkün değil, çünkü evde yanında küçük bir torunu varmış, ona bir şey götürmesi gerekiyormuş, özellikle torunu nedeniyle pastaneye gitmiş ve ellerindeki tatlı paketini torunu için taşıyormuş, Jörgerstraße'deki pastanenin ambalaj kâğıdına sarılmış paketi de torununa götürmek zorundaymış, torunu sabırsızlıkla bunu bekliyormuş, hayır, her ne

olursa olsun ambulans şoförüyle gitmesi olmazmış, her şeyden önce torunu nedeniyle, bunun dışında beyin kaymasına inanmıyormuş, tersine, kendini tümüyle net hissediyormuş. Evet, diye karşılık verdi ambulans şoförü, daha önce de biri kendini harika hissettiğini söylemiş, daha önce biri böyle söylemiş ve daha birkaç saat geçmeden evde yere yığılmış, yuvarlanmış, ölmüş, ama o, yaşlı adamı yalnızca tatlılıkla ikna etmek istiyormuş, yoksa hiç de ona zorla kabul ettirme niyetinde değilmiş ve yaşlı adam istemezse, onu kendi haline bırakacakmış. Yaşlı adam, aslında onunla gitmeyi seve seve isteyeceği, ama torunu nedeniyle bunun mümkün olmadığı, torununun sabırsızlıkla onu beklediği, torununun sabırsızlıkla tatlı paketini beklediği, kendisinde beyin kayması olduğuna inanmadığı, zaten beyin kaymalarına da hiç inanmadığı, kendini iyi hissettiği karşılığını verdi. Ambulans şoförü bunun üzerine biraz hoşnutsuz biçimde arabaya binip gitti. Yaşlı adam size açıklamanız için bir kez daha güzelce teşekkür ederek veda etti. Siz aşağıya, yakındaki Hernals çevreyoluna yürüdünüz, arkanızda yaşlı adam, ellerinde Jörgerstraße'deki pastanenin ambalaj kâğıdına sarılmış bir tatlı paketi, siyah bir şapkası vardı ve siyah bir palto giymişti, epey usulca atıyordu adımlarını, değil mi?

Size her şeyi yazdığım için, sayın beyefendiciğim, belki şaşıracaksınız, ama bu yaşlı adam benim babamdan başkası değil. Evde bana o zaman hemen bugün de süren büyük heyecanıyla yaşadığı tehlikeli deneyimi, her şeyi tamamen olduğu gibi anlattı, mektubumdan fark etmiş olacağınız üzere, o öğretici olayın muhtemelen hâlâ gözden kaçan birkaç düşüncesini saptamak için o cumartesi öğleden sonrasını bana neredeyse her gün yeniden anlatıyor. O gün babama karşı gösterdiğiniz insani özen için oğlu olarak size çok teşekkür etmek isterim, sonuç olarak babam,

yaşamının o noktasında onu böylesine titizlikle aydınlatmak için bu denli gayret etmeseydiniz, o zamandan muhtemelen bugüne dek bir daha yolunu bulamayabileceğine kesinkes inanmış durumda.

Elbette o da size bir kez daha şükranlarını iletiyor ve gözleri bozuk olduğu için size kendisi yazamadığından özür diliyor, bu nedenle, bu yolla olabilecek en ayrıntılı biçimde ona yaptığınız iyilik için size duyduğu candan bağlılığı bu sözlerle ifade ederek sizi temin etmek adına beni yasal vekili olarak görevlendiriyor ve bu nedenle, acaba sizi ara sıra, belki de en iyisi her cumartesi öğleden sonra aynı saatte, sizin de değerli zamanınız buna elverdiği takdirde, yukarıda sözü edilen durumu dün, bugün ve yarın ortaya çıkan ve çıkacak tüm sonuçlarıyla birlikte sizinle uzun uzadıya konuşabilmek ve önümüzdeki günlerden birinde de noktalayabilmek, aynı zamanda da bu sırada size ara sıra bir Punschkrapferl ısmarlamak için, Jörgerstraße'deki pastaneye çağırmaya müsaade eder miydiniz diye sormamı istiyor. Sevgi ve saygılarımla.

Not: Tüm yaşamımızın akışının yalnızca, tam anlamıyla sonsuz, inanılmaz derecede kesintisiz hipnotizma-sonrası-emirlerinin tuhaf bir birikiminden kaynaklanan, sürekli olarak insanın içini acıtan bir tutsaklık tarafından belirlenmesi kesinlikle mümkün değil midir?

İmparatorluk Köprüsü

Birkaç yıl önce, sık sık Tuna kıyısında bir köprüden diğerine, günde bir kez gidiş ve dönüşümde her seferinde karşıya geçmek için nehrin en uygun yerinin neresi olduğu konusunda kararsız bir halde yürürdüm, bu arada o duruma uygun köprünün –bu çoğunlukla eski "İmparatorluk Köprüsü" denen köprü olurdu– ortasında bir süre korkuluğa dayalı durur, köprüden aşağıya, nehrin önümde sürüklenen gözlerine bakar ve nehri geçmeye devam etmeden önce de aşağı tükürürdüm. Bugün hâlâ köprüden suya halkın şans getirdiği sanısı uyarınca değil, onun yerini alacak bir biçimde, beden ölçülerimin bütünlüğünde gök kubbenin korkuluğundan aşağı tükürmediğime kesinlikle inanıyorum. Kendimi böylece nehre atmak, "pars pro toto"nun[1] bir biçimi olarak yalnızca ağız boşluğumun içinde birçok suskunluğun sıvılaştırdığı, söylenemez halde yok olup giden birkaç sözcük ya da sözü aşağı doğru, nehrin sırtında, ilerdeki Karadeniz'e doğru

1 Bir nesnenin, yerin ya da kavramın bir parçasının o bütünü temsil etmesi ya açıklaması. (ç.n.)

toptan benim yerimi tutarak, kaydırmak yerine, o sözcük ya da sözlerin arta kalan varlığımın bedenin ataleti ve ağırlığı nedeniyle bu düzleme yapışmış gövdesine ya da benzerine göre dünyanın sözümona enginliğinden belki biraz daha fazla şey öğrenme olanağı olabilirdi. Tam da o sabah epey erkenden olsa olsa saat beşte –birkaç gündür akla yatkın bir işle uğraşamadan ortalarda sallanıp durmuş ve birçok gece uykusuz amaçsız aylak aylak gezinmiştim, nedeni, buraya ait olmayan, başka bir hikâye–, yeniden her zamanki gibi Tuna çevresinde gezinmiştim ve sonuç olarak elbette yeniden benim için artık geleneksel hale gelmiş nehrin karşı kıyısına geçme eylemini yapmak istiyordum, nehrin karşı kıyısına geçmek bu arada hem gidişte hem de hemen dönüşte bana hep bir "sınır aşma" gibi geliyordu, ancak bu kez, bundan bugün de kesinlikle eminim, artık "pars pro toto" nehre tükürmezdim, tersine, sonunda her ne olursa olsun köprünün korkuluğuna başarıyla tırmandıktan sonra kendimi bir bütün olarak nehre, suyun ördüğü sayısız göz biçimli gri bağın arasına atardım, böylelikle bu kez muhtemelen yalnızca tek yönlü bir sınır aşmaya bağlı kalınmış olurdu.

Köprünün başına vardığımda, orada epey çok sayıda insandan oluşan bir grubun toplandığını gördüm. Bu benim için kesinlikle kabul edilebilir bir durum değildi ve tam da bu şafak vakti Viyana topluluğuna doğru ilerlemeye başladığımda, insanların seslerinden, bugün kendimi Karadeniz'e dökülen nehrin içine atmak için az önce üzerinde olmak istediğim İmparatorluk Köprüsü'nün, evet, insanların konuşmalarından, yalnızca birkaç dakika önce, yıkılmış, nehrin içine gömülmüş olduğunu öğrendim. Bu belki bir şoktu. Bu şafak vaktinin karşılaştıkları her felaketten hep ilk seferki gibi yeniden büyülenen, keyifli, seyir meraklısı topluluğu için daha az olsa da, benim için, doğal olarak bir biçimde beni aldatmış, bu köprüyle ilgili daha sonraki planlarımı

baltalayan, onlarla kesişen ya da ötesine geçen ve beni düpedüz aptal yerine koymuş bir şoktu. En azından ben bunu gerçekten iğrenç bir utanmazlık olarak görüyordum. Tam İmparatorluk Köprüsü'nden atlayarak Tuna'ya ve sonrasında Karadeniz'in sularına gömülmek istiyorum, ama daha planımı uygulamaya koyamadan İmparatorluk Köprüsü'nün kendisi burnumun dibinde Tuna'ya, Karadeniz kıyısı yönüne doğru nehre gömülüyor, neyse ki, bu arada, bu erkenden oluşmuş Viyanalı topluluğun neşeli coşkulu şafak vakti konuşmaları mırıltılarından öğrenebildiğim kadarıyla, kimse yaralanmamış, günün bu erken saatinde henüz kimse köprünün üzerinde olmadığı için bu kez kimse bu felakete yakalanmamış.

O zamanlar iç dünyamın el verdiği yoğunlukta yaşamı ve müziğiyle tamamen bilimsel olarak derinlemesine uğraştığım Robert Schumann'ın da kendini Ren Nehri'ne attığı köprü, bugün hâlâ Düsseldorf'ta nehrin üzerinde varlığını sürdürüyor, oysa üzerinden kendimi nehre atmak istediğim bu köprü doğrudan doğruya benim önümde yıkılıp gitti, beni öylece dışarıda bıraktı, benden hızla uzaklaştı, son anda apar topar önümden sıvıştı, beni mutlak bir biçimde reddetti ve eğer o zaman sabahın köründe, yaklaşık saat beşte yıkılmayıp, bugün hâlâ eski, değişmemiş haliyle orada dursaydı, kendimi o zaman sabahın köründe İmparatorluk Köprüsü'nden Tuna'ya atmayı değil, her zamanki gibi, yalnızca köprünün ortasından nehre tükürmeyi amaçlardım, bugün bundan hâlâ adım gibi eminim. Köprünün yıkılmasının doğrusu asıl sorumlusunun neden ben olduğumu, o zamanlar elbette kimse böyle düşünmemişti, bugün ya da yarın birine açmaktan kaçınacağım, hayır, bu kadar aptal yerine konmak da istemem doğrusu.

Karyatidler ve Atlantlar – Viyana'nın İlk Yabancı İşçileri

Sabahları Viyana genellikle alçak bir bulutla örtülüdür, kent yavaşça, pek zahmetli biçimde kaldırır örtüyü üzerinden ve önerilen günlük gerekliliğe göre her defasında farklı olarak gökyüzü arenasının merdivenlerine en az üç ya da beş, hatta yedi ya da dokuz metreye dek yüce öğleden önceye yükselir.

Daha öğle vakti bu ağırbaşlı duruş fazlasıyla can sıkıcı bir hal alır, bundan dolayı Viyana, daha sonra rahat öğleden sonraya yaslanmak için, gizlice aşağıya doğru, daha önce bilinen düzlemine süzülür, öğleden sonra boyunca her şeyin mümkün oluşu ta akşamın içlerine dek hâlâ katlanılabilirdir, akşamın gri kürkü birkaç metre yavaşça alçalmadan önce kenti bütünüyle çekip götürür, ovanın güve yeniği delik deşik kılıfından geçerek kent unufak olur, sanki evler emilmiş gibidir, öyle ki yalnızca bacaların tepesindeki başlıklar görünür durumdadır, bir çift çaresizce uçuşan çatı kanadı dalgalanarak yarılıp yol yol oyuklar bırakan, çağıltısı güçlükle duyulabilen şafak vakti gelgit dalgalarının üze-

rinde süzülür, ardından kent parıldayarak izleyicilerin gözlerinden yitip gider.

Sabahları duvarlar mahmur yatak çarşaflarını sümkürür, çatı gövdeleri tıknefes bacalarından öksürür, bazı binalar açık çatı pencerelerinden aksırır, ara sıra bir evin kapısı bütün basamaklarından çatlayan merdivenini sokağa iter, bazen de bütün geçişli odalar duvarlardan dışarıya, kamusal alanlara sürülür ve şiddetli darbeyle patlamış, sayısız Kömür-Çuvalı-bulutsusu-denizanası pencere parmaklıklarından dışarıya, trafik akışının içine üflendiğinde, mahzen kubbeleri hoplayıp zıplayan asi patatesleri aşağı bastırır.

Bazı günler binalar, sanki alçıyla düzleştirilmiş duvarı dimdik germe tutumu takınma emrine uyuyormuşçasına, öne çıkmış cumba karınlarını içeri çeker, zarif biçimde sivriltilmiş balkon korkuluklarını utangaç bir edayla geriye doğru katlar.

Bazı günler tramvay rayları asfalttan sıçrar, sinir bozucu duraklardan kurtulur ve son durakları havaya doğru birkaç metre öteler.

O zamanlar Viyana'daki o olağanüstü farklı varlıkla tanıştım. Benim için açıkça görünür olmadan içinde bulunduğunuz ve *görünen durgunluk*ta olsa da kuşkusuz hareket de ettiğiniz dünyayla birlikte tam anlamıyla kavramaya çalıştığım varoluşunuzun biçimlerini keşfetmek için sizinle çoktandır yoğun olarak sohbet etmiş, giderek daha ayrıntılı biçimde size olan ilgimi derinleştirmiştim.

Ama her şey nasıl başlamıştı? Şöyle kendimi konumlandırıp size "Hey Siz, oradaki Siz!" diye mi seslenmiştim?

Hayır, bu bana nezaketsiz, üstüne üstlük yılışık bir yaklaşım gibi görünürdü; bilakis kendimi birdenbire arkadan saldırıya uğramış gibi hissettim, arkamı döndüm, ama hiçbir şey görmedim. Yalnızca, elleriyle bir evin balkonunu her an atmaya da hazır bir biçimde göğe kaldıran taştan bir kadının, bir karyatidin donmuş yüzünden atılmış bir bakışı gördüm. Tehdit edercesine arkamdan seslenenin ondan başkası olmadığını gayet iyi biliyordum, bir evin uzun dış cephesi boyunca, çevremdeki kapılar, pencereler, cumbalar ve diğer süslerin arasındaki bir toplanmanın yolumu kestiğini ve hafifçe baş gösteren mermer sarsıntıyla bana gülmeye başladığını sandığımda ya da hissettiğimde, aynı ses tonuyla böyle bir şeyi hoş görmediğim ve bir özür beklediğim karşılığını vermek istiyordum. Apaçık biçimde bana yönelik alayın nedenini öğrenmek istediğimde, bana yanıt verildi: Hayır, bu bir alay değil, bir sevinç ve aynı zamanda bir hoşnutlukmuş, çünkü on yıllardan beri ilk kez, sonunda biri onların ne üzerine konuştuklarının, neyle ilgilendiklerinin, günlerini nasıl geçirdiklerinin, evlerin dış cepheleri dönemlerinde duvar mevsimleri takvim planlarının vs. sezilebileceğini anlamış, bu nasıl da mutlu bir rastlantıymış, bunun üzerine her gün birbirleriyle buluşmaya karar verilmiş.

Evet, hepiniz birden hemen yarın evime gelin, diye sevinçle önerdim o zamanlar karyatid ve atlantlara, erkekleri kendilerini atlant olarak adlandırıyordu, evime her zaman davetlisiniz, şu andan itibaren olabildiğince eksiksiz olarak karşıma çıkmanızı her an kapımda bekleyeceğim ve her an candan bir biçimde karşılayacağım telamonların ziyareti, hepsinin birden ortak adı buydu, sessiz odamın alacakaranlık ıssızlığını güzelce aydınlatacak!

Ancak ne yazık ki bana onlara konukseverlik mahremiyetimin naçizane yiyecek ve içeceklerini sunabilme fırsatını tanımadılar, çünkü elbette evime gelmediler, zira bu birçok bakımdan çok zorluydu, her şeyden önce de hayli uzun sürerdi.

Ama onun yerine ben onları düzenli olarak görmeye gittim, dünyalarının, dünya görüşlerinin, varoluş tasavvurlarının özelliğini ve duvar örülü günlük yaşamlarının seyrini soruşturdum.

Anlaşmayı nasıl başardık?

Ancak olabildiğince yavaş konuşup, sözcükler ve heceler arasında birkaç saniyelik aralar verdiğimde söylediğim ya da sorduğum her şey onlara uyuyordu, alçak sesle, hemen hiç duyulmayacak biçimde konuşsam ya da *sık sık yalnızca düşünsem* de, dinleme ya da anlamada üstündüler; öte yandan ifadelerini yakındaki hava payında onları saran ışığın yardımıyla "parıltılı bir titreme" olarak biçimlendiriyorlardı, bunları gayet usulca "dinlediğimi", her durumda benzerlikler üzerinden anladığımı sanıyordum, çünkü "dinlemek" muhtemelen bu duruma uygun düşen sözcük değildi: Telamonlara kulak verdiğimde, çoğunlukla, *sanki gözlerimle dinliyormuşum* duygusuna kapılıyordum.

Telamonlar, kısa süre sonra farkına vardığım üzere, sonsuz yavaşlıkta akan hareket durumlarının ve neredeyse hiç kımıldamıyormuş gibi duran varoluş formülleri ve biçimlerinin elbette her şeyden önce kavranabilir ve görünebilir olmayan bir dünya modelinde yaşıyorlardı. Örneğin, mermer kollardan birini yumruklamak, yumruk yapılmış taş eli daha sonra önünden geçen birinin kafasına indirmek ya da alçıdan elinin tersiyle kabaca itip kakan bir kişiye pek hızlı bir "şamar" atmak ya da ıssız akşam ve gecelerinizin ayaklarına işeyen saygısız bir pis herifin pantolonunun kıçını yırtarak çıkarmak için, her birinde konuma ve duruma

göre, çoğunlukla iki üç yıla ya da belki yirmi otuz yıla ve sıradışı örneklerde iki üç yüzyıla gerek duyarlardı.

Bu, günlerinin ve yıllarının asla aksamayan ve sonsuz yavaşlıktaki akışı, onların varoluşlarının temeli ve korumasıydı: Benim için hava neyse, kendime açıklamaya, karşılaştırmaya çalıştığım üzere, hava benim için yalnızca soluduğum değil aynı zamanda yeryüzü atmosferinde benim yaşam alanımı da oluşturduğum bir şeydi, telamonlar için bu, haddi hesabı olmayan, kullanıma hazır *zaman*dı, yani onlar için madden kavranabilen zamandı. Evet, onlar çevrelerinde aynı zamanda bir biçimde "soludukları" zaman bulutlarının sonsuzluk yığınlarına gereksinim duyuyorlardı, ama "solumak" elbette bir kez daha pek yanlış bir sözcük oldu. Zihnimizde her şeyi daha iyi canlandırabilmemiz için, bu canlıların bizim gibi normal havayı solumadıkları, bunun yerine bir tür "zaman gazı"na ya da belli bir "zaman gazı karışımı"na gerek duydukları üzerinde anlaşmak isteriz.

Telamonların oranlarına göre gülünç olan zamanımı onlarla paylaşmama hiç karşı çıkmadılar.

Bunun üzerinden çok geçmeden, yeniden birkaç gün ve gecemi aralıksız olarak onların yanında geçirmiştim, yine bir akşam zaman hızla ilerlemişti, artık gözlerim kapanıyordu, bu yüzden ertesi geceyi yeni doğan güne ya da akşama dek, belki daha da uzun bir süreyi, bunu bilmiyordum, onların taşlaşmış gölgelerinde, arka avlu sırtlarının mermer dökümlülüğünde yatarak geçirdim.

Uyandığımda, hepsi birden benimle ve başlangıçta öyle tahmin ettikleri için sonunda atlatıldığı varsayılan *hastalığım*la ilgili şaşırmış bir halde, büyük bir heyecan içindeydi, bazıları benim neredeyse hareketsiz, parçalanmış bir *zamansızlık ölümü*yle yitip

gittiğimi düşünmüş, kendi içime göçerek, onlara besbelli gizemli gelen bir zaman yitimi ölümünün moloz yığınına dönüştüğümü sanmıştı.

Her ne olursa olsun, benim için yeterince korkulmuş, yattığım yerden kalkmayacağımdan ve akşamın içine çözülmüş bulutlu, buharlaşan küçük hava paçavralarına akıp gideceğimden endişe edilmiş, ama sonunda işte yeniden ayağa kalkmışım.

Yalnızca biraz uyudum, dedim bunun üzerine, çok yorgundum, uzun süredir olmadığım kadar bitkindim, daha önce olmadığı kadar iyi dinlendim, ama bunda size alışılmadık gelen neydi, hepinize birdenbire benimle ilgili kıyametler kopartan ya da belki hepinizin birdenbire bana karşı olmanızın nedeni neydi?

Uyudum? Yorgundum? Bu da ne demek oluyor böyle?!

Derin bir uykuya dalmıştım, diye anlattım ve o sırada yaşadığım iyileşmenin derecesini tanımlamaya çalıştım.

Uyku?! Evet, bu da ne demekti neden neye nasıl yol açar ve nereden nereye götürürdü?!

Önce onlara artık unuttuğum rüyaları hiç değilse çıtlatmak istedim, ama anlamadılar: Rüyalar mı, o da neydi? Sonunda Telamonların yaşamlarının o noktasına dek daha önce hiç uyku, uyuyanlar, uyuyanın gördüğü rüyalardan söz edildiğini duymamış olduklarını kavradım, çünkü yorgunluk ya da bitkinliğin herhangi bir türüyle o ana dek hiç tanışmamışlardı.

Hayır, o zamana dek uykunun ne olduğunu, neden iyi olduğunu, neye ve kime yaradığını bilmemişlerdi; uyku üzerine ayrıca ayrıntılı olarak ne bilmeliydiler ki, bu konuda hepsi yalnızca üstü kapalı biçimde uykuya dalmadan yoksun bırakılmıştı, çünkü daha telamonların en küçük bir yorgunluk belirtisinde kentin yarısının evleri dizleri tutmayarak yerle bir olurdu, ihmalkârlıktan unutulan savaşlardan çökmüş duvarların, yanıp kül olmuş binaların, batık kentlerin rüya-felaketi-yıkıntı-dağlarının kasvetinin

hüküm sürdüğü mermer uyku gecesinde yıkılırdı, evet, o zaman aynen bir savaştaki gibi, karyatidlerin kente karşı verdiği *telamonlara özgü bir uyku savaşı*ndaki gibi olurdu.

"Uyku" sözcüğüyle bile o zamana dek tanışmamışlardı, dillerinde böyle bir sözcük yoktu.

Daha önce hiç yorulmamış, bitkin düşmemişlerdi, tersine, taşlaşmış uyanıklıkta tutsak olmuş, zamandan bağımsız kurulmuş uykusuzluk zorunluluğunun duvarına gömülmüşlerdi. Bu nedenle önce onlara aşağı yukarı anlaşılabilir açıklamalar sunmak için büyük çaba sarf ettim. Uykuyu onlar için tüm benzer olgularla birlikte, şefkatle, en ince ayrıntısına varıncaya dek anlaşılır kılmak, onlar için hiç değilse deneysel olarak uyumayı daha açık ya da sezilebilir hale getirmek amacıyla, "uyku" sözcüğüyle işe koyuldum, haftalarca, sürekli bu sözcükle ne kast edildiğini, ne belirtildiğini, bu sözcüğün neyi temsil ettiğini açıkladım.

Kısa süre içinde telamonlar bu onlar için tamamen yeni ve gizemli olgunun büyüsüne öylesine kapılmışlardı ki bu konuda hep daha fazlasını öğrenmek istiyorlardı, çünkü uyumak onlara gittikçe geniş alanlı yeni bir sanat biçiminin aniden önlerine çıkmış bir olanağı gibi görünüyordu, böylesi bir sanat biçimine duyulan hayranlığın şaşkınlığını göstermekten geri durulamazdı.

Evet, bu, yaşamımın o dönemindeki güzel bir zamandı, belki de o ana kadarki en güzel zamanlardan biriydi; benim pek değerli uzmanlık yönlendirmemle neredeyse kentteki tüm karyatid ve atlantlar kuramsal açıdan doğru *uyku temelleri araştırmaları*na başladılar, taştan toplantılarının başkanı olarak aralıksız verdiğim ayrıntılı *uyku konferanslarının* ve onunla ilintili, *yarı uyku, derin uyku, öğle uykusu, gündüz rüyası, gece rüyası ya da aynı biçimde öğleden önce ve sonraki uykunun süresi* gibi bu araştırma alanıyla

bağlantılı tüm fenomenolojiler üzerine *rüya seminerleri*nin büyük bir beğeniyle ve başarıyla keyfini sürdüler, ayrıca gelecekteki gün ve gecelerinin harcında bulunan bir konuyu öğrenme merakları ve onunla ilintili dikkatlilikleri muazzamdı.

Bundan kısa süre sonra telamonlar artık alıştırmaların uygulama bölümüne geçmek için pek içten bir ricayla bana başvurarak benden *uykumu* talep ettiler, olabilecek en yoğun biçimde, *uyuyakalmanın alacakaranlığından uyanışın şafağına dek* uykuyu tüm açıklığıyla ve böylece ortaya çıkan tüm olanaklarıyla birlikte, hep dendiği gibi, kuramdan uygulamaya geçerek, olabildiğince sergilememi istediler.

Neredeyse sürekli *olarak yalnızca uyuduğumda*, böylece yaşamımın en sakin ve bilinçsiz zamanı başlamış oldu, çünkü telamonlar bedenimin uyumasını ve rüyalarımın dans performanslarını izlemekten bıkıp usanmıyorlardı.

Uyku gösterilerim, mükemmel bedenim sayesinde uçsuz bucaksızlığıyla o zamanki gündüz-gecelerin ve gece-gündüzlerin göğüne benzersiz biçimde gönderilmiş, olağanüstü, alışılmadık, huzurlu görünen bir bütünlüklü sanat yapıtı olarak kabul edildi.

Bu nedenle görünümüm, *uyku konserlerimin, uyuyanlar parçalarımın, rüya görenler serenatlarımın, yorgunluk tragedyalarımın, bitkinlik komedilerimin* daha uzağa yayılabilmesi ve taştan varoluşlarının onlara açıklanıp idealize edilen anlamındaki varoluş-formüllerinin-taşlaşma-denkleminin örtük çözümü için hâlâ eksik olan son ya da sondan bir önceki giz olarak gittikçe heyecan uyandıracak biçimde hayretle izlenmesi amacıyla onlar tarafından, karyatidden atlanta, olabildiğince kesintisiz olarak evden eve ulaştırıldı.

Aralarından çoğunun da, uykuyu kendi başına öğrenmek adına öncelikle gizlice belirlenmiş hedefle, onlar için kavranılamaz biçimde başlarının üzerinde Demokles'in kılıcı gibi salınan rüya derinliklerinin içine sızmaya çalıştığından söz etmeye herhalde gerek yoktur.

Boşuna. Aralarından hiçbiri bunun yakınından bile geçemedi; zaten nasıl olsun ki? Sanki, tersine, ben hava yerine onların "zaman gazını" solumayı denemiştim!

Bununla birlikte ya da tam da bu nedenle benim horlayarak onların yüzyıllardır süregelen soluksuzluklarına adadığım performanslarıma gittikçe daha çok rağbet ediliyordu; hemen hemen hiç uyanmadan, bir an önce yeni bir uyku gösterisi yapmak zorunda bırakılıyordum.

Böylece giderek daha fazla alkol tükettim, her seferinde daha etkili uyku hapları ve uyku içecekleri içtim, çünkü kuşkusuz büyük çoğunlukla rol yapmadan, üstelik yeni işlevimde bir yandan onların arasında pek tanınan ve ünlü olmuş bir *yaratıcı uyku sanatçısı*, öte yandan *yaratım sonrasında çalışan uyku yorumcusu* olarak yaptığım herkese açık sanat gösterileri çerçevesinde *dürüstçe uyumak* olanaksızdır. Performanslarımda uyumayıp uyuyormuş gibi yaparak onları kandırmayı becermem ya da ummam olanaksızdı, çünkü ilk olarak onlar böylesi bir acemiliği hak etmezlerdi, ikinci olarak da zaten böylesi aldatma girişimlerinin foyasını daha ilk hamlede ortaya çıkarırlardı, zira kuramsal bilgileri geçen sürede o kadar kararlılıkla pekişmişti ki artık onlara numara yutturulamazdı.

Gösterimime başladığımda, taştan kadınlar başlayan uykunun gücünü gözbebeklerimin durumundan ölçmek için önce gözlerimin kapalı gözkapaklarını dikkatle yukarı kaldırdılar; sonra, uykumun yeterince derin olup olmadığını anlamak için, uyku

tulumunda yatan bedenimi yavaşça, gevşek biçimde, havadar ve hafif hareketlerle sağa sola çekerek tartmaya, aşağı ve yukarı doğru sallamaya geçildi, ardından da bedenimin kum torbasını adamakıllı silkelemeye, hava stadyumunun bulut yıkıntılarına dek yukarıya fırlatıp yeniden yakalamaya başladılar; evet, en sonunda da beni dikkatle, yavaşça kentin en yüksek çatılarının da tepesinin üzerinden öteye savurdular, bedenimin ezilmiş, katlanıp buruşmuş paketini birbirlerine attılar.

Uyku biliminin hizmetindeki bilinçaltı gösterilerimin baygınlık değerlerini hem koruyabilmek hem de yükseltebilmek için, özellikle işimi sürdürebilmek amacıyla uyku ilaçlarının dozunda gereken artış nedeniyle bedenimin durdurulamayan çöküşünde hiçbir değişiklik olmuyordu, çünkü duvara gömülü kadın tutkunlarımın ve taştan erkek hayranlarımın talepleri doğal olarak aynı biçimde artıyordu, ta ki günün ya da gecenin birinde artık daha ileri gidemeyene dek, yatmadan önce içtiklerim artık bana yardımcı olmuyordu ve korkunç durumum benim için *taşlaşmış bir uyanıklık ıstırabı* olup çıkmıştı, öyle ki hastalık nedeniyle benim için pek değerli hale gelen telamon dünyasından, onların uyku tiyatrolarından heyhat elimi ayağımı çekmek zorunda kalmıştım, öncesinde de yalnızca içkiyi bırakmak ve uyku ilaçları alma alışkanlığından vazgeçmek için, daha sonra bensiz geçip giden o zamandaki önceden belirlenmiş tüm gösterileri ertelemiştim.

Telamonların yanındaki uyku gösterilerinde çektiğim sıkıntıları atlatınca, önce hemen karyatidlerin yanına dönmek istedim. Ancak taştan kadınlarla tanıştığım o duvarlara gittiğimde, acı bir hayal kırıklığı yaşadım: bina, yokluğumda ya bir yandan kesin kararlılıkla iddia edildiğinin anlaşıldığı üzere çökme tehlikesinin oluşturduğu tehdit nedeniyle yıkılmıştı ya da diğer yandan biraz

tereddütlü olarak duyulduğu üzere kendi içine göçüp yerle bir olmuştu, bu konuda daha fazla kesinlik elde edilemiyordu.

O zamanki en iyi arkadaşlarımdan bir gece gayet şaşırtıcı biçimde duvarlarından dışarıya, binanın önündeki meydana yürüyerek binanın yıkılmasına izin vermiş olmalarını beklememeli miydim? Bu konuda birkaç kez aşağı yukarı o binayı ve onun duvarlarının barındırdığı her şeyi gittikçe kabul edilmez hale gelen bir yük olarak gördüklerine ilişkin yorum yaptıklarını duymamış mıydım ve moloz yığını yıkıntılarında, kısa sürede kolayca farkına vardığım gibi, resmî istihbarat ajanlarının bulunmuş olmasıyla bu durum benim için daha da açık hale gelmemiş miydi?

Yokluğumda uykuyu bir kez daha öğrenmiş, yorulmuş, gezegenin-bodrum katının-kapılarının açılması-durumunun oluşumunda karanlık-taşlaşma-uykusu-gelmiş-bir-halde yeryüzünün merkezine doğru çekilmiş olabilirler miydi?

Ama öte yandan bu taştan kadınlara artık yaklaşmamak benim için daha iyi değil miydi?

Başka türlü muhtemelen tehdit edici baştan çıkarmaya karşı koyamazdım, doğrudan doğruya onlara geri dönerdim ve her şey kaçınılmaz olarak yeniden, daha önce bir kez betimlenene benzer bir akış sürdürmek, aynı zamanda yine benzer bir sonuca varmak zorunda kalırdı ve o ana kadarki her şey böylece boşuna yaşanmış olurdu, çünkü bu bir kez daha başa gelmiş ya da bir kez daha pek benzer biçimde başa gelmiş olurdu, yani hiçbir şey atlanmaksızın yeniden buraya, gerçi artık hiç değilse çabayla bu noktaya yine de ulaşılmıştı.

Ya da buradaki noktaya hiç ikinci kez ulaşabilir miydim, çünkü muhtemelen o zaman yolda etkili biçimde pusuya yatmış bir

felaketin boyutu, böylelikle daha yakından ilgilenilmesine gerek olmayan endişe verici ana hatları göstermiş olurdu?

Uzun süre, o kireçli anılara içten bir bağlılık duydum ve onları zihnimde canlı tuttum.

Bu, özellikle benim gittikçe azalan sıklıkta son derece tipik bir duyguya kapılmam konusunda kendini gösteriyordu; yani pek cevval bir karyatidi, hayır, pek hareketli bir atlantı, gerçi bu atlant bir evi, bir kapıyı, bir cumbayı omuzlarında desteklemek ya da taşımak zorunda değildi, onun yerine, atlantın ağırlığıyla karşılaştırıldığında kesinlikle çok da hafife alınmayan, bununla birlikte yüzeysel boyutunda beni düşünülemeyecek kadar etkileyen, gittiğim tüm yollarda bana sadakatle eşlik eden, omuzlarımdan yukarıya doğru, ta atmosferin en dıştaki çatı gövdesi yüzeyine dek uzanan, son zamanlarda bana verdiği yük gittikçe bıkkınlık verici olan bir hava sütununu canlandırmak. Uzun süredir bunu yapmıyorum, diye düşündüm sık sık, mide bulantısı eşliğindeki zafiyet nöbetleri arasında kesik kesik solurken, hayır, diye düşündüm kendi kendime, bu işte yokum, hayır, böyle değil! Bu hava sütununu silkeleyip atmayı sık sık denedim. Ama silkelenmeye izin vermedi, çıktığı yere inatla yapıştı.

Ama bazen bunu başardım, nasıl olduğunu keşfetmek için uzun bir süreye gereksinim duymuştum: hareketsiz halden açık havada bir park bankına oturuş, önce bir süre yoğunlaşarak gevşeme, sonra tam anlamıyla rahatlama ve gözleri kapama, beden, özellikle de baş gayet huzurlu bir biçimde dengede: sonra içsel gevşememin benden dışarıya, hava sütununun içine gürül gürül aktığını fark ettim, ta ki omuzlarımdaki atmosfer silindirin son derece gevşek ve yumuşak tüylü ya da kabarık tüylü olarak ele gelmeye başladığını ve hani neredeyse zarifçe yuvarlandığını ya da aşağı yukarı doğru açılıp kapandığını açıkça hissedebilene

dek, bu sırada çoğunlukla rengârenk parıldıyordu, omuzlarımın üzerinde tıpkı iki devasa, uçsuz bucaksız genişlikte, çeşitli kristal ipliklerin sık dokunmuş bir kumaşından yapılmış kanatların üzerindeymiş gibi dalgalanıyordu; ardından yalnızca hava sütunu sonunda yatışıp uykuya dalana dek uzun süre beklemem gerekiyordu; o zaman gayet kolayca üzerimden çıkarılabilirdi, ne var ki bu çoğunlukla hemen uyanmasına ve zıplayarak yeniden omuzlarıma yerleşmesine yol açtı. Bu nedenle, hava sütununu üzerimden çıkardığımda, hemen, elimden geldiğince hızla kaçmak, toz olmak, herhangi bir yere sıvışmak zorunda kalıyordum. Ama bu da uzun süre işe yaramadı, çünkü bundan kısa bir sonra, yeni bir ferahlığın tadını çıkarmak için biraz rahatladığımda, hava sütunu yeniden omuzlarımın, başımın üzerine yerleşiyordu; bu yine eski, peşime düşen, beni izleyen, hep izleyecek olan, arayan ve yeniden bulmuş olan ya da sonunda kendisi için kullanılabilir hale gelen bir omuz bulmuş olan, başka, yeni bir hava sütunuydu, evet, bu bana daha mantıklı görünüyordu ve bazen tüm atmosferde amaçsızca dolanan, birbirleriyle mücadele eden, hepsi de üzerine yerleşmek, çullanmak için boş bir omuzu gözleyen renkli hava sütunlarının izdihamını, itiş kakışını görüyordum.

Ancak genellikle yalnızca pek kısa süreli kurtuluşlar beni öylesine mutlu ediyordu ki bu kaçış girişimleri benim için hep yapmaya değer oldu ve bu betimlenen önlemleri gittikçe daha sık aldım.

Buradaki tek sorun, benim öyle birdenbire kaçışımı gözlemleyen insanların benden yalnızca hemen kuşkulanmakla kalmayıp, onlardan bir şey çaldığıma ya da onlara korkunç, suç oluşturan bir şey yaptığıma gayet emin olmalarıydı, çünkü derhal ardımdan yükselen "Yakalayın onu! O bir suçlu! Katili yakalayın" türünden isterik-telaşlı bağırışları duyuyordum. Bir seferinde gerçekten bu bağırışlar üzerine kolluk kuvveti tarafından durdurulduğumda ve

dikkat çekici telaşımın nedenleri sorulunca hava sütunu meselesini anlattığımda, elbette ki buna inanılmadı. Ama üzerimde çalıntı eşya da bulunmadığından, gitmeme izin verildi.

Karyatid ya da atlantların önünden geçerken, genellikle, bağlantı kurmasam da, durup büyük çoğunlukla artık sonunda aralarından birine, biraz rahatlamak için, bir kez olsun dışarı çıkarak bir kafede gazeteleri okuma ya da sinemada uygun bir film izleme önerisinde bulunma niyetiyle onların yanında zaman geçirdim, çünkü onların yokluğunda geçici olarak kapıyı desteklemek, balkonu göğe doğru tutmak için hizmete hazır olacaktım ve buna verilen muhtemelen çok güçsüz olduğuma ilişkin yanıta da hemen bir karşı argüman sunardım: eğer hava sütunumla bugüne dek başa çıkabilmişsem, evler ve kapılar gibi ufak tefek şeyleri de bir süre daha yukarı kaldırmaya gücüm yeterdi herhalde.

Bununla birlikte, bu konuyla ilgili konuşmama başlamak istediğimde, aklıma hep ne yazık ki bunun için pek az zamanımın olabileceği geldi. Çünkü kısacık bir kahve içimi için şu yüzyıllar ya da yalnızca sinemada en azından aktüalite filmi izlemek için gereken binyıllar, hayır, ne yazık ki bu kadar çok zamanım yoktu.

Yalnızca benim değil, aynı zamanda Viyana'daki diğer tüm insanların telamonlara o zamana kadar olandan daha fazla saygı göstermeleri önemli ve tam zamanında olurdu. Yoksa bir gün artık Viyana evlerini desteklemekten bıkmalarından endişe edilebilirdi.

Evet, ya günün birinde bir daha uyuyakalırlarsa, yani bile isteye? O zaman Viyana'nın yarısı yıkılırdı, bu da ilan edilmeden başlamış bir savaştaki gibi olurdu.

Taştan varlıklar bir süredir herkesçe gittikçe daha da çok anlaşılacak biçimde önlerinden geçen Viyanalı yayalara bağırıp

çağırmaya, taştan küfürlerini arkalarından savurmaya başlamamışlar mıydı? İnsanlar gerçi kendi evleri tarafından yakışıksız biçimde bağırılıp çağırılmaya şaşırıyorlardı, başlangıçta böylesi uygunsuz davranışlar karşısında başlarını da sallıyorlardı, ancak kısa süre içerisinde, daha başka birçok şeye olduğu gibi, buna da alışmışlardı. Ne var ki gittikçe sıklıkla bu duvar hakaretleri rahatsızlık verici bedensel ağrılarla bağlantılı oluyordu. Sıra evler boyunca yürüyen yayalar, sanki havada vızıldayarak geçen kurşunlarla başlarının arkasından ya da sırtlarından vurulduklarını hissediyorlarmış gibi, sık sık oldukları yerde donmuş ve kök salmış gibi kalıyorlardı. Ama ne silahlı adamlar ne de atılan taşlar ya da tahmin edildiği üzere başka mermiler görülebiliyordu.

Bunlar taşlaşmış sözlerdi. Evet, evet, telamonlar gittikçe daha açıkça görüldüğü gibi, kentteki insanlara karşı koymaya başlamışlardı. Aslında böylesi gayet adildi.

Ama bu en azından göründüğü kadar korkutucuydu, epey zamandır telamonlar belki gerçekten bunu yapmaktan vazgeçmişlerdi; evet, duvarlar nicedir yolda bulunan her şeye gelişigüzel, kireçleri ufalanarak, alçı toz bulutları oluşturarak aralıksız bağırıp çağırıyordu! Uyumayı öğrenmeyi beceremeselerdi bile, gayet yavaş olmakla birlikte, günün birinde yine de şaşırtıcı bir biçimde evlerden uzaklaşır ve arkalarında yıkıntı ve küle gömülen kenti terk ederlerdi, deniz kıyısındaki düzlüğe, okyanusun yüksek kıyılarına, kendilerini oluşturmuş taş ocaklarına doğru bir yolculuğa çıkarlardı.

Uzun süre önce karyatidlerle bağlantımı koparmıştım, sonra yeniden, o gün hiç de kent merkezinde olmayan bir kadın telamonun yanından geçerken bir biçimde duygulanarak önünde kalakaldığımda, kısa süreliğine bu bana sanki dünmüş gibi geldi.

Onlarla yeniden bağ kurmayı denemek mi istiyordum?

Neden bir kez daha zarifçe eğilmiş omuzlarıyla bu evdeki üst üste katlı, dışa doğru çıkma yapan cumba kuleyi destekleyen karyatidin önünde duruyordum?

Ansızın nedenini kavradım, çünkü beni tamamen delip geçmiş gibi hissedeceğim denli içime işleyen bir bakışla sarsılmıştım.

En son ne zaman böyle bir bakışı hissetmiştim?

Bu kadın bana ilk kez baktığında, acaba böylesi gözlerle insan ne görebilir, diye sordum kendime.

Baktığı hemen her şeyi etkisi altında bırakan böylesi gözler muhtemelen hiçbir şeyi kaçırmazdı.

Ne var ki kendimi hiç de içime bakılmış gibi hissetmiyordum.

Ama bana içime bakılmış gibi gelseydi, kendimi seve seve saydam gösterirdim!

Bakmayı sürdürdüğünde, o kadının yalnızca yüzünün ana hatlarını, ışık aracılığıyla, okşarcasına aramızda kaydırmasını ve yansıyan suret gibi kirpiklerinin altında dolaştırmasını, görüntüsü bir an iris tabakamın yüzeyine yapışıp kalana dek, gözlerimin yüzeyinde tam olarak hissediyordum, sanki neredeyse hiç bulutlu olmayan gözlerinden benim açık görüş alanlarımın üzerine hoş bir hava iniyormuş gibi.

Bu, neredeyse karyatide uzaktan dokunuyormuşum gibi bir duyguydu, sanki aramızdaki hava akımını aşmak zorunda kalmadan onu derinlemesine hissedebilir, hâlâ bana yönelmiş, birdenbire bir örtü gibi üzerime inen bakışlarının çalkantısında başlayan sözlerinin birkaç karaya vuran nesnesini toplamak için sesinin kıyısına doğru yüzebilirmişim gibi. Bir şey "duyduğumu" sandım, ama "duymak" doğru sözcük değildi, hayır, bu çok

renkli, ışık saçan, kenar mahalleden parlayan bir gölge dalgalanmasıydı.

Duyuyor musun, diye taştan kadını işittiğimi sandım, duyuyor musun!

Evet, diye yanıt verdiğimi hissettim, anlıyorum.

O zamanlar benim tarafımdan sergilenen ve ona öykülerle betimlenen, diye sözlerini sürdürüyormuş gibi göründü karyatid, uyku sanatlarımla ilgili pek çok şey duymuş, yalnızca o ana kadarki her şeyi burada kentin dışında bulunan ona aktarmayı savsaklamışım.

Bunun için üzgünüm, diye karşılık verdim, ama o zaman sizi tanımıyordum, yoksa böyle bir şey başıma gelmezdi, bunun güvencesini verebilirim.

Belki yakında bu konuda, eğer böyle bir şey başıma pek çok anormal durum getirmeyecekse, onun için daha fazla zaman, çok fazla zaman bulabilir miyim diye, sordu.

Elbette, her an.

Her zamankinden çok daha fazla zamanın var mı, neredeyse her zaman?

Evet, evet.

O zaman lütfen olabildiğince çabuk bana doğru uzan, boylu boyunca, sevgilim, ve uykuya dal, sürekli yanımda uyu, istersen durmadan ve senin uykunu sonsuzluk gibi gelen bir süre boyunca incelediğimde, Senin son derece özenle yanı başımda uyuyan ilgin sayesinde bir gün Uykun benim için öğrenilebilir olacak, böylelikle artık uykunu gözlemlemekle sınırlı kalmayıp, Seninle birlikte uyumaya da başlayabileceğim..., anlıyor musun ... birlikte

Evet, anlıyorum. Buna başlamak için olabildiğince çabuk ona geri gelecektim.

Daha öncesinde, bu büyük ortak plan için gerekli birkaç şeyin sağlanması gerekiyor.

Orada karşıda, kentin öteki yakasında oturuyorum, dedim. Hemen döneceğim.

Acele etme, diye seslendi arkamdan, uzun ya da kısa süre geri dönmemem hiç fark etmez, her nasıl olursa olsun Sana eşlik etmeyi bileceğim, her ne kadar yanında gelemesem de. Sonuç olarak, biz şimdiye dek de hep bir biçimde birlikteydik ve yalnızca kısa süreliğine birbirimizden ayrılmıştık.

Kısa ve Öz Yönlendirme

Viyana'da *Erdbrust Meydanı* vardır. *Ottakring*'in –on altıncı bölgenin adı budur– ortasında bulunur ve oraya J (*Josefstadt*'ın J'si) tramvay hattıyla ulaşılır, hattın son durağının ray kıvrımı her zaman düzgün biçimde kolalanmış bir gömlek yakasının gırtlak sıkan boyun çevresi gibi meydanı sarmalar.

Himmelstraße de vardır. Buna karşılık, o, 38 numaralı tramvayın (Schottentor-Grinzing) son durak dönemecinin ardından başlar, oradan bile isteye huzurla yaşlanmış bir şarap tüccarının köyünün kenar mahallesinden çıkarak önce gayet uygar, ona eşlik eden, birkaç güvenilir, son derece seçkin, küçük soylu, küstah kent kıyısı evini yukarıya, arkalarında biraz sonra daha yukarıdan başlayan bağlara doğru, ardından onlarla birlikte müphem, hayal meyal görünen tepelerin dorukları arasında, bir çayır dalgalanmasının açık yeşil tepelerinde, Wienerwald'ın Tuna'ya doğru devrilmiş kıyısından geçip kentin dışına doğru sıvışarak batıya doğru sallanıp gitmek için ve sonra daha ötede önünde neredeyse sınırsızca açılan bir düzlüğün kırsalında, evet, büyük olasılıkla,

kuzeye doğru çalkanan göçmen kumulu sözümona Çek sınırının hayli ilerisinde başlayan *Bohemya Denizi*'nin[1] kıyısına dek kaymak için ayartır.

1 Çek Cumhuriyeti'nin en uzun nehri olan Moldova Nehri'ne verilen ad. (ç.n.)

"Gert Jonke, dille, bir çocuğun sabun köpükleriyle oynayışı gibi oynardı, ama köpükler hava yerine aşırı derecede incelikli ve kesin düşünceler içeriyordu."

ELFRIEDE JELINEK

Viyana'nın Sistemi Ingeborg Bachmann ve Franz Kafka ödüllerinin sahibi, Avusturyalı şair, romancı ve oyun yazarı Gert Jonke'den (1946-2009), Calvino ve Laurence Sterne'ü anımsatan, sıradışı ve fantastik bir otobiyografik roman.

Şaşırtıcı dehası ve gerçeküstü imgelemiyle Jonke'nin anlatıcısı, Viyana'da hiçbiryere giden ve oradan gerisingeri dönen çılgın bir tramvayla yaptığı gezilerde, Fransa Büyükelçiliği'nin yanlış yere yapıldığını düşünen bir adamla, oturduğu yerden Avusturya politikasını yönettiğine inanan paranoyak bir balık tüccarıyla karşılaşır. Modern kent yaşamının boşluğu ve saçmalığı; günlük algı ve iletişim güçlükleri karşısında varoluşsal felce uğramış tuhaf insanlarla yaşadığı mikro maceralar, anlatıcının azalan güvenini, parçalara ayrılan bilincini yansıtan, oyunbaz, birbiri üzerine yığılan, kendi kendini düzelten cümlelere dönüşür.

Viyana'nın Sistemi, klasik müzik eğitimi almış bir piyanist olan Jonke'nin buyurgan sözdizimi ve büyüleyici müzikal ritmiyle, deneysellikle komedi dilini bir araya getiren, hem kafa karıştıran hem eğlendiren sonsuz bir kurgu; deneysel ve düşsel, absürt ve yenilikçi, zor ama zevkli bir bulmaca, okurla oynanan bir satranç oyunu.

"Jonke dilin vahşi fırtınaları arasında, tüm dünyayı yıkabilecek bir güçle neredeyse tanımlanamaz bir enerji sarf etti. Borges ve Robert Walser gibi oldukça farklı ataların mirasçısıydı."

RONALD POHL

EVEREST
www.everestyayinlari.com
/everestyayinlari
/everestkitap
/everestyayinlari

